

zrnko pravdy

ZYGMUNT
MIŁOSZEWSKI

DETEKTIVNÍ ROMÁN HOST

zrnka pravdy

DETEKTIVNÍ ROMÁN HOST

zrnka prawdy

ZYGMUNT
MIŁOSZEWSKI

BRNO 2014

Martě

Zygmunt Miłoszewski
Ziarno prawdy

Copyright © Wydawnictwo W.A.B., 2011

Translation © Tereza Pogodová, 2014

Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2014
(elektronické vydání)

ISBN 978-80-7491-340-2 (Formát PDF)

ISBN 978-80-7491-341-9 (Formát ePub)

ISBN 978-80-7491-342-6 (Formát PDF pro čtečky)

ISBN 978-80-7491-343-3 (Formát MobiPocket)

V každé legendě se skrývá zrnko pravdy.

LIDOVÉ POŘEKADLO

Půl pravdy je celá lež.

ŽIDOVSKÉ PŘÍSLOVÍ

Povinností prokurátora je usilovat o zjištění pravdy.

KODEX PROFESIONÁLNÍ ETIKY PROKURÁTORA

kapitola první

Středa 15. dubna 2009

Židé slaví sedmý den svátku Pesach a připomínají si přechod přes Rudé moře, pro křesťany je čtvrtý den velikonočního oktávu. Pro Poláky druhý den třídenního státního smutku vyhlášeného po požáru v Kamieni Pomorském. Ve světě velkého fotbalu postupují Chelsea a Manchester United do semifinále Ligy mistrů, ve světě polského fotbalu je několik fanoušků Lodžského sportovního klubu obviněno z podněcování nenávisti na základě národnostní a etnické příslušnosti kvůli nošení triček s nápisem „Smrt židovské kurvě“. Hlavní policejní velitelství zveřejňuje statistický přehled kriminality za měsíc březen — ve srovnání s březnem 2008 vzrostla o jedenáct procent. Policie k tomu uvádí: „Krise bude nutit občany k páchání trestné činnosti.“ V Sandoměři již donutila prodavačku masa a uzenin, aby prodávala pod pultem neolkované cigarety, žena byla zadržena. Ve městě je chladno, stejně jako v celém Polsku, teplota nepřekračuje čtrnáct stupňů Celsia, ale i tak je to první slunečný den po studených Velikonocích.

Duchové se rozhodně nezjevují o půlnoci. O půlnoci ještě běží v televizi večerní filmy, dospívající chlapci intenzivně myslí na své učitelky, milenci sbírají síly k dalšímu milování, stárnoucí manželé vedou vážné debaty na téma „co se to děje s našimi penězi“, dobré manželky vytahují buchtu z trouby a špatní manželé budí děti, když se v opilosti pokoušejí trefit klíčem do zámku. O půlnoci je všude ještě příliš živo na to, aby přízraky mrtvých vzbuzovaly náležitý dojem. Docela jinak je to před úsvitem, kdy podřimují dokonce i pracovníci čerpacích stanic a kdy špinavé světlo začíná vykrajovat ze tmy bytosti a předměty, o jejichž přítomnosti jsme neměli tušení.

Byly skoro čtyři ráno, za hodinu mělo vyjít slunce a v čítárně státního archivu v Sandoměři bojoval Roman Myszyński se spánkem v obležení mrtvých. Okolo něj se vršily stohy farních knih z devatenáctého století. Přestože většina zápisů se týkala radostných okamžiků lidského života, přestože zpráv o křtech a sňatcích zde bylo podstatně více než zpráv o smrti, Myszyński stále cítil okolo sebe její pach. Nedokázal přestat myslet na to, že všichni ti novorozenci a novomanželé jsou už minimálně několik desítek let pod drnem a tyhle zřídka oprašované a zřídka otevírané knihy jsou jediným svědectvím o jejich někdejší existenci. Ačkoli právě oni měli vlastně štěstí, vezmeme-li v úvahu, v jakém stavu zanechala polské archivy válka.

Byla odporná zima, káva v termosce došla a jediné, čeho byl Myszyński schopen, bylo spílat si za to, že místo aby přijal asistenturu, dostal ten pitomý nápad založit si firmu na genealogický průzkum. Příjmy na univerzitě jsou sice nízké, ale pravidelné a jisté — samá plus. Zvláště ve srovnání s místy ve školách, která sehnali jeho spolužáci z ročníku. Ta byla jednak špatně placená, a navíc spojená s ustavičnou frustrací a výhrůžkami ze strany žáků.

Podíval se na knihu, kterou měl před sebou, na větu krasopisně zapsanou v dubnu 1834 farářem ve Dwikozách: „Zadatel ani svědkové neumějí čísti.“ Otázka šlechtického původu Vladimíra

Niewolina byla tímto vyřešena. A pokud by snad ještě někdo pochyboval a říkal si, že rodič, který přinesl Vladimírova prapradědečka ke křtu, mohl být po oslavách synova narození poněkud indisponován, pak zde bylo uvedeno jeho postavení — rolník. Myszyński si byl téměř jistý, že až najde záznam o sňatku, ukáže se, že Mariana Niewolinová, o níž byla zmínka v zápisu o narození a která byla o patnáct let mladší než její manžel, byla děvečka. Možná dokonce ještě žila s rodiči.

Vstal a energicky se protáhl. Prsty přitom zavadil o předválečnou fotografii sandoměřského náměstí, která visela na zdi. Když ji narovnával, napadlo ho, že náměstí zvěčněné na staré pohlednici vypadá nějak jinak než dnes. Skromněji. Podíval se z okna, ale panoráma náměstí na konci ulice tonulo v temné ranní mlze. Co je to za blbost? Proč by staré náměstí mělo vypadat jinak? A proč o tom vůbec uvažuje? Pokud chce dát dohromady Niewolinovu minulost a zároveň být v jednu odpoledne ve Varšavě, musí se dát do práce.

Co by ho tak ještě mohlo zdržet? Se zápisem o sňatku by neměl být problém a také zápisy o narození Jakuba a Mariany určitě někde budou. Kongresové Polsko našťestí dnešním badatelům přálo. Na základě Napoleonova kodexu musely od začátku devatenáctého století všechny farnosti Varšavského knížectví pořizovat matriční záznamy ve dvou exemplářích a posílat je do státního archivu. Později se toto pravidlo změnilo, ale ani tak to nebylo špatné. To v Haliči byla situace horší a pohraniční oblast Kresů — to je z genealogického hlediska skutečná černá díra. V zabugském archivu ve Varšavě, kde jsou uchovávány právě záznamy z této oblasti, jsou k nalezení pouze jakési jejich zbytky. Tak tedy, s Marianou narozenou okolo roku 1814 by neměl být problém. A pokud jde o Jakuba, ani konec osmnáctého století nebyl na informace skoupý. Kněží byli vzdělaní a až na výjimečně liknavé farnosti jsou matriky víceméně kompletní. V Sandoměři navíc badatelům pomáhá i skutečnost, že ji za druhé světové války nevypálili ani Němci, ani Sověti. Zdejší záznamy sahají až do osmdesátých let šestnáctého století. A pak už se stopy ztrácejí všude. Teprve na tridentském koncilu

v polovině šestnáctého století totiž církve dostala nápad vést si záznamy o svých ovečkách.

Protřel si oči a sklonil se nad rozloženými papíry. Potřebuje tedy zápisy o sňatcích uzavřených ve Dwikozách za poslední dva roky a možná by se mohl rovnou podívat i na matku. Rozená Kwietniewská. Hm. V badatelově hlavě zacinkal poplašný zvonek.

Byly to právě dva roky, co si navzdory všem dobře míněným radám založil firmu s názvem Zlatý kořen. Ten nápad dostal, když v Ústředním archivu historických záznamů shromažďoval materiály ke svému doktorátu a začal se setkávat s lidmi s šíleným výrazem v očích, kteří bezvýsledně hledali informace o svých předcích a snažili se sestavit rodokmen. Nejdříve pomohl jednomu klukovi ze soucitu, pak jistě dříve pro její neodolatelně krásné poprsí a nakonec Magdě, která byla se svou genealogickou tabulí připomínající rodokmen Ježíše Krista prostě rozkošná. Skončilo to tím, že se Magda i její tabule na více než půl roku zabydly v jeho bytě. O pět měsíců později, než bylo nezbytné, odcházela Magda se slzami v očích a s vědomím, že její praprababička Cecílie byla panchart, protože ji ke křtu v roce 1813 přinesla porodní bába.

Tehdy si řekl, že by mohl toho genealogického šílenství využít a začít prodávat svou schopnost vydobývat z hlubin archivů žádanou informaci. Firmu Zlatý kořen zakládal s představou, že se stane historickým detektivem. Sotva ho tehdy mohlo napadnout, že každý — opravdu každý — klient, který se na něj obrátí, se ho nejdříve zeptá, jestli má něco společného se slavným plavcem Pawlem Korzeniowským, a potom vypoít na toto téma nějaký ne-japný vtíp.

Podobně jako v chandlerovkách zpočátku hlavně civěl do stropu a čekal na telefon, ale nakonec se klienti přece jen začali ozývat. Od případu k případu, od doporučení k doporučení jich stále přibývalo. Bohužel však nešlo o dlouhonohé brunetky v podvazkových punčochách. Přicházely především dva typy. První typ byli zakomplexovaní obrýlenci v přiléhavém svetříku a s výrazem „co jsem ti jenom provedl?“. Život se jim příliš nevydařil, a tak doufali, že najdou jeho smysl v osudech dávno zetlelých předků. Jako by

tuto ránu osudu očekávali, s pokorou a úlevou přijímali informaci, že jsou potomky nikoho odnikud.

Druhý typ, k němuž patřil i Vladimír Niewolin, mu od počátku dával na srozuměnou, že nehodlá platit za informace o tom, že pochází z rodu věčně nachmelených formanů a životem opotřebovaných šlapek, ale pouze za nalezení předka z řad erbovní šlechty a místa, kam bude moct přivést své děti a říct jim: tady stál dvůr, kde si prapradědeček Polikarp léčil rány utržené během povstání. Jedno jakého. Nejdříve byl Roman bolestně upřímný. Později dospěl k názoru, že je koneckonců živnostník, a nikoli vědecký ústav. Pokud šlechtický předek znamená vyšší příjem, tuzér a další zakázky, máte ho mít. Kdyby si někdo měl udělat představu o minulosti Polska pouze z výsledků jeho pátrání, snadno by došel k závěru, že navzdory veškerému zdání nejde o zemi venkovských křupanů, ale o zemi distingovaných šlechticů, v krajním případě dobře prosperujících měšťanů. Přes tato zkreslení však Roman nikdy nelhal — prostě se jen tak dlouho šťoural ve vedlejších odnožích rodokmenu, až se došťoural k majiteli nějakého toho statku.

Nejhorší ovšem bylo, když narazil na Žida. Argumenty, že v meziválečném Polsku tvořili Židé deset procent obyvatelstva, takže zvláště na území kongresového Polska a Haliče je možné velmi snadno natrefit na předka Mojžíšova vyznání, klienty jaksi nezajímaly. Stalo se mu to dvakrát. Poprvé dostal jen vynadáno, podruhé už málem pár facek. Nejdříve se divil, potom několik dní přemýšlel a nakonec došel k závěru: náš zákazník, náš pán. Zvykl si zmiňovat se o této tematice už při prvním rozhovoru, a když se ukázalo, že budí příliš velké emoce, byl připraven zamést eventuálního židáčka pod koberec. Stávalo se to však velmi zřídka — holokaust se přičinil o to, že koruna izraelského genealogického stromu značně prořídla.

A najednou se, prosím pěkně, objeví v dokumentech z devatenáctého století Mariana Niewolinová, rozená Kwietniewská. Nemuselo to být pravidlo, nicméně příjmení utvořená z názvů měsíců se často používala pro novokřtěnce a odvozovala se od měsíce, ve kterém přijali křest. Podobně tomu bylo i u příjmení

utvořených z názvů dnů v týdnu nebo začínajících na „Nowa“. Také příjmení Dobrowolski mohlo poukazovat na skutečnost, že některý předek dobrovolně přešel z vyznání Mojžíšova na víru Kristovu. Roman chtěl věřit, že hnací silou těchto příběhů byla láska. Že tito lidé byli nuceni volit mezi vyznáním a citem a rozhodli se pro to druhé. A protože katolicismus byl už tehdy v Polsku většinovým náboženstvím, konverze probíhaly nejčastěji tímto směrem.

Roman mohl v podstatě tuto stopu opustit, stejně byl překvapený, že kořeny pana Niewolina je možné vystopovat tak hluboko do minulosti. Ale za prvé nedokázal potlačit zvědavost a za druhé ho ten nafoukanec mávající pečeti prstenem s volným místem pro erb pořádně štvál.

Otevřel v laptopu jeden ze svých základních pracovních nástrojů — naskenovaný *Geografický slovník Království polského a jiných slovanských zemí*, monumentální dílo z konce devatenáctého století, v němž je popsána snad každá vesnička, která před dělením Polska ležela na jeho území. Vyhledal heslo Dwikozy a dověděl se, že šlo o vesnici a církevní statek, pod něž spadalo 77 domů a 548 obyvatel. Ani zmínka o židovské obci, což bylo pochopitelné, protože Židé se většinou na církevní půdě usazovat nesměli. Pokud tedy Mariana pocházela z nějaké místní rodiny novokřtěnců, musel hledat v Sandoměři nebo Zawichostu. Proletěl naskenované stránky a zjistil, že v Sandoměři bylo 5 židovských zájezdních hostinců, synagoga, 3 250 katolíků, 50 pravoslavných, 1 protestant a 2 715 Židů. V Zawichostu se pak z 3 948 obyvatel hlásilo k židovské víře 2 401 osob. To bylo hodně. Podíval se na mapu. Intuice mu napovídala, že správná trefa bude Zawichost.

Zaplašil myšlenku, že ztrácí čas, vstal, udělal několik dřepů, zkřivil obličej, když uslyšel, jak mu lupe v kolenou, a vyšel z cíttárny. Cvakl vypínačem v temné chodbě, ale nestalo se vůbec nic. Cvakl ještě dvakrát. Stále nic. Nejistě se rozhlédl. Ačkoli se ohledně ponocování v archivech mohl považovat za ostříleného veterána, pocítil neklid. Genius loci, napadlo ho a lítostivě si povzdychl nad svým sklonem pouštět uzdu fantazii.

Ještě jednou nervózně stiskl vypínač. Po několika bliknutích zalilo schodiště mrtvolně bledé světlo zářivek. Roman se podíval dolů na gotický portál, který vedl z administrativní části do archivu. Vyhlížel poněkud — jak to jenom říct — hroživě.

Odkašlal si, aby rozbil nepříjemné ticho, a vydal se dolů po schodech. Přemýšlel o tom, jak zajímavou příchuť dodává případu Niewolina a jeho praprababičky, rozené Kwietniewské, skutečnost, že sandoměřský archiv sídlí v budově bývalé synagogy. Čítárna a kanceláře zaměstnanců se nacházely v budově rady židovské obce, která ke svatyni přiléhala. Samotné spisy byly shromážděny v hlavní modlitebně synagogy. Jedno z nejzajímavějších míst, na jaká se Roman během své kariéry historického detektiva dostal.

Sešel dolů a otevřel těžké železné nýtované dveře. Do obličeje ho udeřila ořechová vůně starého papíru.

Modlitební síň měla čtvercový půdorys a byla velmi zajímavým způsobem upravena pro potřeby archivu. Prostředek místnosti vyplňovala krychlová konstrukce skládající se z ocelových lávek, schůdků a především polic. Krychle byla o něco menší než sál, takže ji bylo možné obejít zvenčí, podél stěn. Zároveň se dalo vstoupit dovnitř do labyrintu úzkých uliček a zde vystupovat do různých pater a nahlížet do starých spisů. V prostředí synagogy působila celá konstrukce jako jakási přerostlá bima, v níž se namísto Tóry studovaly záznamy o narozeních, sňatcích, daních a rozsudcích. Byrokracie jako svatá kniha současnosti, pomyslel si Roman. Aniž by rozsvítil světlo, obcházel konstrukci kolem dokola a přejížděl dlaní po studené omítce. Došel k východní stěně synagogy, kde ještě před několika desítkami let uchovávali ve schránce zvané aron ha-kodeš svitky Tóry. Rozsvítil baterku. Kužel světla ozářil částečky prachu vířící vzduchem a vykrojil ze tmy zlatého gryfa držícího desku s hebrejským nápisem. Roman usoudil, že by to mohla být jedna z desek Zákona. Zamířil baterkou výš, ale malby nacházející se poblíž stropní klenby mizely ve tmě.

Za doprovodu plechové ozvěny vystoupal po příkrých schůdkách do nejvyššího podlaží krychle. Ocítl se přímo pod klenbou.

Procházel mezi policemi plnými knih a ve světle baterky si prohlížel znamení zvěrokruhu zdobící horní část sálu. U krokodýla svraštil obočí. Krokodýl? Podíval se na sousední znamení. Byl to Střelec, což nasvědčovalo tomu, že onen krokodýl bude nejspíš Štír. Možná to mělo nějaký důvod. Vybavoval si jen to, že v judaismu není dovoleno zobrazovat osoby. Zamířil k Blížencům. Navzdory zákazu byli namalováni jako lidské bytosti... Ale bez hlavy. Romanovi přeběhl mráz po zádech.

Pomyslel si, že jeho procházka byla už dlouhá až dost. Navíc si ještě všiml leviatana svíjejícího se kolem kulatého průhledu ve zdi. Duch smrti a zániku ovíjel skvrnu šedivého světla, jako by to byl vchod do jeho podmořské říše. Roman si začal připadat nesvůj. Pocítil náhlou potřebu z archivu odejít a v tom okamžiku zpozoroval za sklem průhledu nějaký pohyb. Prostrčil hlavu svinutou příšerou, ale přes špinavé sklo nebylo skoro nic vidět.

Na druhé straně sálu zavržalo prkno. Roman sebou trhl a udeřil se hlavou o zeď. Zaklel a opatrně vysunul hlavu z průhledu. Prkno znovu zavržalo.

„Haló? Je tam někdo?“

Svítil baterkou na všechny strany, ale jediné, co viděl, byly knihy, prach a znamení zvěrokruhu.

Tentokrát to zaskřípalo hned vedle něj. Roman tiše vyjekl. Chvilí trvalo, než se mu podařilo zklidnit dech. Úžasný, pomyslel si, chtělo by to ještě míň spánku a ještě víc kávy.

Energickým krokem zamířil po ocelové lávce k příkrým schůdkům. Od temné díry zející mezi ním a stěnou synagogy jej dělilo nepřilíš pevné zábradlí. Vzhledem k tomu, že nejvyšší patro krychle se nacházelo na úrovni oken osvětlujících sál, míjel cestou prapodivné konstrukce, které měly sloužit k jejich otevírání a mytí. Byly to jakési padací můstky, jež byly nyní vytaženy vzhůru. Když se chtěl člověk dostat k oknu, musel uvolnit silné lano a spustit můstek tak, aby dosahoval do okenního výklenku. Romana napadlo, že je to dost kuriózní mechanismus. Ani krychle s knihami, ani silné zdi synagogy se přece nemohly nikam přemístit, takže nebyl důvod, proč je nespojit natrvalo. Momentálně mu celá konstrukce

připomínala loď se zdviženými můstky, která je připravena vyplout. Prozkoumal mechanismus světlem baterky a vydal se ke schodům. Sotva spustil nohu na první schod, místnost se naplnila rachotem. Schodiště se otrásl, Roman ztratil rovnováhu a dolů se neskutálel jen díky tomu, že se oběma rukama chytil zábradlí. Baterka mu vyklouzla z ruky, dvakrát se odrazila od země a zhasla.

Narovnal se. Srdce mu bušilo jako zvon. Rychle, v mírné panice zkontroloval okolí. To spadl můstek, kolem kterého právě prošel. Díval se na něj a ztěžka dýchal. Nakonec se rozesmál. Musel o něco nevědomky zavadit. Fyzika ano, metafyzika nikoli. Jak jednoduší. Každopádně je to naposledy, co po setmění vysedává mezi všemi těmi mrtvolami.

Víceméně poslepu došel ke spuštěnému můstku a popadl lano, aby ho vytáhl zpátky. Můstek byl samozřejmě zaklíněný v okenním výklenku. Roman s klením přešel po kolenou k oknu. Vedlo stejným směrem a ke stejnému křoví jako průhled střežený leviatanem.

Svět za ním byl nyní jediným zdrojem světla a bylo to světlo skutečně chabé. Uvnitř synagogy nebylo vidět téměř nic. Venku se noc postupně měnila v jarní, dosud nesmělé svítání, ze tmy začínaly vystupovat stromy, dno rokle obkružující sandoměřské Staré Město, vily stojící na protějším svahu a zeď bývalého františkánského kláštera. Černá mlha postupně šedivěla, svět byl rozostřený a matný, jako by se odrážel v mýdlové vodě.

Roman se zadíval do míst, kde předtím zaznamenal pohyb, do křoví pod zbytky obranného valu. S námahou se pokoušel zasotřit — z moře šedi vystupovalo něco sterilně bílého. Otřel rukávem okenní tabuli, ale ukázalo se, že existence důmyslného mechanismu zajišťujícího přístup k oknům nepřiměla nikoho k jejich mytí. Roman pouze rozmazal špínu na skle.

Otevřel okno a přimhouřil oči. Do tváře ho udeřil závan studeného vzduchu.

Jako porcelánová panenka plovoucí v mlze, napadlo Myszyńského při pohledu na mrtvé tělo ležící před synagogou. Bylo nepřírozeně, nepříjemně bílé, zářilo do šera nedostatkem jakékoli barvy.

Vzadu se s rachotem rozletěly těžké dveře synagogy, jako by všichni duchové vyletěli ven podívat se, co se stalo.

2

Prokurátor Teodor Szacki nemohl usnout. Rozednívalo se a on celou noc nezamhouřil oko. A co bylo horší, ta malá nymfomanka taky ne. Měl sto chutí otevřít si knížku, ale místo toho bez hnutí ležel a předstíral, že spí. Ucítil škrábání za uchem.

„Spíš?“

Několikrát zamlaskal a něco zamumlal, aby se jí zbavil.

„Protože já nespím.“

Musel se vši silou ovládnout, aby si nahlas nevzdychl. Celý napjatý čekal, co se bude dít. Protože něco se dít bude, tím si byl jistý. Teplé tělo za jeho zády se pohnulo pod přikrývkou a zamručelo jako kreslená postavička, která právě vymyslela plán, jak ovládnout svět. Vzápětí ucítil bolestivé kousnutí do lopatky. Vyletěl z postele, peprnou nadávku v poslední chvíli spolkl.

„Zbláznila ses?!“

Dívka se opřela o předloktí a vrhla na něj vyzývavý pohled.

„No to víš, jsem úplnej blázen, protože mě tak nějak napadlo, že mi třeba ještě jednou uděláš dobře. Džízš, to jsem ale nemožná.“

Szacki pozvedl ruce k nebi v obranném gestu a utekl do kuchyně na cigaretu. Byl už u dřezu, když ho dostihlo koketní „čekám“. Tak to se nedočkáš, pomyslel si a hodil na sebe mikinu. Zapálil si cigaretu a zapnul varnou konvici. Za oknem se rýsovaly tmavě šedé střechy na pozadí světle šedých plání, které z bledé nicoty Podkarpatí vykrajovala tmavší stuha řeky Visly. Přes most přejel automobil, dva kužely světla prodírající se mlhou. Všechno v tom obraze bylo černobílé, včetně bílého okenního rámu s odprýskávající barvou, odrazu Szackého bledého obličej, jeho mléčné bílých vlasů a černé mikiny.

Co je tohle za zasranou díru, pomyslel si Szacki a potáhl z cigarety. Červený ohníček způsobil, že svět přestal být černobílý. Co je

tohle za zasranou díru. Trčí v ní už několik měsíců, ale kdyby se ho někdo zeptal, jak se to stalo, asi by jen bezradně pokrčil rameny.

Na začátku byl případ. Pořád jsou nějaké případy. Zrovna tenhle byl nepříjemný a úmorný. Začalo to vraždou ukrajinské prostitutky v bordelu na ulici Krucza, ani ne sto metrů od Szackého kanceláře. Nález mrtvoly obvykle za takových okolností znamenal i konec případu. Všichni pasáci a děvky se během čtvrt hodiny vypařili, svědkové nebyli z pochopitelných důvodů k nalezení a ti, kteří se přihlásili, si nic nepamatovali, takže se dalo mluvit o štěstí, když se vůbec podařilo identifikovat tělo.

Tentokrát to však bylo jinak. Objevila se kamarádka oběti, tělo dostalo jméno Irina a pasák na identifikačním portrétu dokonce pohledný obličej, a když se objevila stopa ve Svatokřížském vojvodství, vyšetřování už běželo na plné obrátky. Szacki spolu s Olgou, tlumočnickem a průvodcem jezdili čtrnáct dní po okolí Sandoměře a Tarnobrzegu a hledali místo, kde byly dívky drženy po příjezdu z Východu. Olga popisovala, co viděla z oken různých domů a někdy i automobilů, tlumočnick tlumočil, průvodce uvažoval, kde by to mohlo být, a své úvahy prokládal vesnickými povídkami, které Szackého přiváděly k šílenství. Místní policista řídil a přitom jim každým mimickým svalem dával najevo, že s nimi ztrácí čas, protože — jak už jim řekl na začátku — jediný bordel v Sandoměři zlikvidovali v létě, stejně jako živnost paní Kaši a paní Beaty, které si přivydělávaly svým tělem po práci v obchodě a v mateřské školce. Pak už jsou tu jen malé tichošlapky ze střední potravinářské školy. Jó, v Tarnobrzegu nebo v Kielcích, tam je to něco jiného.

I přesto nakonec objevili dům ve svahu, v průmyslové části Sandoměře. Onen dům. Ve skleníku upraveném na ložnici našli drobnou blondýnku z Běloruska zdecimovanou střevní chřipkou, kromě ní zde nebyl nikdo. Dívka stále dokola opakovala, že odjeli na trh a že ji určitě zabijou. Její strach silně zapůsobil na všechny ostatní členy výpravy, na Szackého ani trochu. Zato slovo „trh“ mu nasadilo brouka do hlavy. Ložnice ve skleníku měla pěkných pár metrů čtverečních, na pozemku navíc stál velký dům, dílna, sklad. Szacki si představil Sandoměř na mapě Polska. Zapadákov

se dvěma amatérskými prostitutkami. Kostel vedle kostela. Klidná, ospalá atmosféra, nic se neděje. Na Ukrajinu kousek. Do Běloruska jen o trochu dál. Dvě stě kilometrů do Varšavy, do Lodže a Krakova ještě míň. Nebylo to vůbec špatné místo pro překladiště obchodu s bílým masem. Trh.

Ukázalo se, že trh existuje, a to nemalý. Byla to rozsáhlá tržnice, kde se prodávalo absolutně všechno. Nacházela se mezi Starým Městem a Vislou, těsně při obchvatu. Zeptal se policisty, co se tam děje. Ten odpověděl, že všechno, ale že Rusové si to řeší sami. Když se do toho začnou plést, jen si pohnojí statistiky. Občas seberou nějaké děcko s pirátskými kopiemi cédéček nebo s trávou, aby to nevypadalo, že se nestarají.

Na jednu stranu se zdálo málo pravděpodobné, že by mafíani mohli být tak pitomí, aby provozovali obchod s bílým masem v tržnici. Ale na druhou stranu musí existovat nějaký důvod, proč se nezabývají srážením hadronů nebo uváděním společností na burzu. A tržnice byla v podstatě území nikoho.

Naložili do auta vrávorající nemocnou dívku, vyjeli na místo, hledali a našli. Dvě velké dodávky mezi stánky s konfekcí. Teoreticky v nich bylo oblečení, prakticky dvacet spoutaných dívek, které se vypravily za lepším životem. Byl to největší úspěch sandoměřské policie od chvíle, kdy získala zpátky ukradené kolo otce Matouše. Místní plátky nepsaly měsíc o ničem jiném a Szacki se stal na chvíli maloměstskou celebritou. Byl nádherný podzim.

A jemu se tady zalíbilo.

A napadlo ho, co kdyby?

Popíjeli v pizzerii Modena nedaleko prokuratury, byl už trochu pod parou a jen tak mimochodem se zeptal, jestli nemají volné místo. Měli. Stává se jim to jednou za dvacet let, ale zrovna měli.

Měl začít nový, báječný život. Balit holky v klubech, běhat každé ráno kolem Visly, opájet se čerstvým vzduchem, prožívat dobrodružství a fantazie a nakonec potkat nejopravdovější lásku svého života a zestárnout po jejím boku v domku obrostlém psím vínem někde poblíž parku Piszczele. Tak aby se dalo krátkou procházkou dojít na náměstí, posadit se v Malé nebo v Kordegardě a dát

si kávu. Když se sem stěhoval, byla ta představa tak živá, že ji jen stěží dokázal vnímat jako pouhý plán nebo sen. Byla to skutečnost, která vstoupila do jeho života a začala se dít. Jen tak. Pamatoval si přesně okamžik, kdy se na jedné z laviček poblíž hradu vyhříval v podzimním slunci a uviděl svou budoucnost tak jasně, až mu to skoro vehnalo slzy do očí. Konečně! Konečně přesně věděl, co chce.

Mírně řečeno, spletl se. Řečeno natvrdo, všechno, co měl a co tak dlouho a pracně budoval, hodil do žumpy kvůli podělané vidině a nezbylo mu nic. Takové nic, že si začínal připadat jako v očištění. Absolutní, dokonalé nic.

Místo hvězdy varšavské prokuratury byl cizincem v provinčním městě, v jehož ulicích sice bylo od šesti hodin večer jako po vyměření, ale bohužel ne proto, že by se obyvatelé povraždili. Oni se vůbec nevraždili. Nepokoušeli se vraždit. Neznásilňovali. Nespolečovali se k páchání trestné činnosti. Útočili na sebe jen zřídka. Kdykoli si Szacki prošel v myšlenkách případy, kterými se zabývá, udělalo se mu tak trochu nevolno. To nemohla být pravda.

Místo rodiny samota. Místo lásky samota. Místo blízkosti samota. Ubohý — a také krátký a nikoho neuspokojující — románek s novinářkou Monikou Grzelkovou zasadil jeho manželství ránu, ze které se už nedokázalo vzpamatovat. Nějakou dobu se ještě snažili ho udržet, alespoň kvůli dítěti, ale bylo to už jen zbabělé dohasínání. Vždycky si myslel, že to on má na víc a Veronika že ho stahuje dolů. Ale neuběhlo ani půl roku od jejich definitivního rozchodu a začala chodit s velmi známým advokátem o rok mladším než ona. Naposledy mu jen stručně sdělila, že se rozhodli žít spolu v jeho domě ve vilové čtvrti Wawer a že by možná bylo dobré, aby se seznámil s mužem, který teď bude vychovávat jeho dceru.

Prohrál vlastně všechno, co prohrát mohl. Neměl nic a nikoho, a ke všemu se dobrovolně stal vyhnancem ve městě, které neměl rád a které nemělo rádo jeho. To, že se znovu ozval Kláře, bylo aktem zoufalství a definitivním důkazem jeho úpadku. Před měsícem ji sbalil v jakémsi klubu a po třech dnech pustil k vodě, protože v denním světle se mu už nezdála ani tak hezká, ani tak chytrá, ani tak zajímavá.

Típl cigaretu a vrátil se do černobílého světa. Jen na okamžik — na jeho mikině se objevily dlouhé rudé nehty. Zavřel oči, aby skryl odpor. Nemohl být hrubý k dívce, kterou nejdřív svedl, a teď jí ještě dal falešnou naději, že by mezi nimi mohl vzniknout nějaký vztah.

Poslušně odkráčel do postele provozovat nudný sex. Klára se pod ním divoce svíjela, jako by se tak snažila nahradit nedostatek citu a fantazie. Podívala se na něj a zřejmě postřehla v jeho tváři něco, co jí velelo, aby se víc snažila. Vzepjala se a začala sténat.

„Ano, ano, šoustej mě, jsem tvoje, chci tě cítit hluboko.“

Prokurátor Teodor Szacki se snažil ovládnout, ale nepodařilo se mu to. Vyprskl smíchy.

3

Žádná mrtvola nevypadá dobře, ale některé vypadají hůř. Zavražděná ležící v rokli pod středověkými hradbami Sandoměře patřila do druhé kategorie. Když se na místě činu objevila prokurátorka, jeden z policistů právě nahou ženu milosrdně přikrýval.

„Ještě ji nezakrývej.“

Policista zvedl hlavu.

„Co blázníš, znal jsem ji od školky, nemůže tu takhle ležet.“

„Já jsem ji znala taky, Petře. To ale dnes opravdu není důležité.“

Prokurátorka Barbora Sobierajová jemně rozhrnula bezlisté větve a přidřepla k mrtvé. Její obraz rozostřily slzy. Vidala často těla zabíjených, většinou vytažená z vraků aut u obchvatu, někdy dokonce lidí, které znala od vidění. Ale nikdy člověka, kterého by znala osobně. A už vůbec ne tělo dlouholeté kamarádky. Věděla rozhodně lépe než jiní, že lidé páchají zločiny a že je možné padnout jim za oběť. Ale tohle — to nemohla být pravda.

Odkašlala si, aby mohla promluvit.

„Gřešek už to ví?“

„Myslel jsem, že mu to řekneš ty. Však víš...“

Barbora k němu vzhledla a taktak že nevybuchla, ale pochopila, že Maršálek — jak se v Sandoměři tomuhle policistovi říkalo —

má pravdu. Byla přítelkyní šťastného domova Alžběty a Řehoře Budnikových už spoustu let. Dokonce kdysi kolovaly zvěsti, že kdyby se svého času neobjevila v Sandoměři Ažka, kdo ví, jak by to dopadlo. Drby a staré historie, ale pravda byla, že pokud to měl někdo Gřeškovi oznámit, tak jedině ona. Bohužel.

Vzdychla si. Tohle nebyla nehoda, to nebylo napadení ani přepadení nebo znásilnění, kterého by se dopustili ožralí pobudové. Někdo si musel dát hodně práce, aby ji zabil, potom svlékl a položil tělo do křoví. A ještě tohle... Barbora se tam snažila nedívat, ale pohled jí každou chvíli sám od sebe sklouzl na zmasakrovaný krk oběti. Hrdlo, které bylo mnohokrát přečato napříč, připomínalo žábry, mezi tenounkými plátky kůže bylo vidět fragmenty cév, hrtnu a hltanu. Tvář nad touto děsivou ránou byla naopak podivně klidná, dokonce se mírně usmívala, což v kombinaci s neobvyklou sádrovou bělostí kůže vytvářelo dojem nereálnosti, majestátnosti, vypadala jako mramorová socha. Barboru napadlo, že Alžběta byla možná zabita ve spánku nebo v bezvědomí. Chytila se té myšlenky, opravdu tomu chtěla věřit.

Maršálek k ní přistoupil a položil jí ruku na rameno.

„Je mi to strašně líto, Baško.“

Pokynula hlavou, aby tělo zakryl.

4

Takovéhle díry mají i svou kladnou stránku — všude je to kousek. Jakmile Szackému zavolala jeho šéfová, s úlevným vydechnutím zanechal Kláru svému osudu a opustil pronajatou garsonku ve starém domě na Długoszově ulici. Malý, ošklivý a zanedbaný byt měl jedinou výhodu — polohu. Na Starém Městě, s výhledem na Vislu a historickou budovu střední školy, kterou zde v sedmnáctém století postavili jezuité. Vyšel z domu a svižným krokem podkluzujícím na vlhkých kočičích hlavách zamířil na náměstí. Vzduch byl ještě studený, ale bylo cítit, že jsou to už poslední záchvěvy zimy. Mlha s každým krokem řídla a Szacki doufal, že ho čeká první z mnoha

krásných jarních dnů. Ano, potřeboval přísun pozitivních emocí. Například slunečního tepla.

Přešel liduprázdné náměstí, minul poštu sídlící v krásném historickém domě s podloubím a vešel do Židovské ulice. Zdály ho vítalo světlo blikajících majáků. Ten pohled v něm rozezněl nějakou citlivou strunu, obraz policejních majáků v mlze byl součástí rituálu. Brzy ráno telefon, vysoukání se z Veroničiny teplé náruče, oblékání se poslepu v předsíni, před odchodem ještě pusa na teplé čelo spícího dítěte. Pak jízda probouzející se Varšavou, pohasínající lampy, autobusy nočních linek sjíždějící se do vozovny. Na místě ironický úsklebek Olega Kuzněcova, potom mrtvola, káva na náměstí Tří křížů. A srážka s hudrující šéfovou na prokuratuře. „Naše kanceláře se nejspíš nacházejí v různých časoprostorových dimenzích, pane prokurátore.“

Zatímco se takhle utápěl ve svém stesku, prošel kolem budovy synagogy a seběhl po svahu. Byl docela prudký, Szacki se musel přidržovat větví, aby nespádl. Zrzavou čupřinu pičky-zásadčky Sobierajové poznal okamžitě. Stála se sklopenou hlavou, jako by nepřišla vést vyšetřování, ale odříkávat modlitbu za zemřelého. Obloustlý policajt měl ruku položenou na jejím rameni a sdílel s ní její bolest. Přesně jak Szacki předpokládal — město, kde bylo víc kostelů než barů, muselo nutně poznamenat své obyvatele cejchem trpitelů. Sobierajová se otočila k Szackému. Byla příliš překvapená jeho příchodem, než aby dokázala skrýt grimasu nevole deroucí se jí do obličeje.

Přikývl všem na přivítanou, přistoupil k tělu a suverénním pohybem nadzvedl igelit, kterým bylo přikryté. Žena. Mezi čtyřicítkou a padesátkou. Ošklivě podřezaný krk, jiná zranění nejsou patrná. Nevypadalo to na přepadení, spíš na výstřední vraždu v afektu. No konečně pořádná mrtvola. Už už chtěl tělo opět zakrýt, ale něco ho nenechávalo v klidu. Ještě dvakrát si tělo prohlédl od hlavy k patě a oskenoval pohledem místo zločinu. Něco tady nehrálo, něco tady zatraceně nehrálo a on nevěděl co, a ten pocit ho velmi znepokojoval. Odhodil igelitový pytel, někteří policisté se studem odvrátili pohled. Amatéri.

Už věděl, co tady nehraje. Bělost. Neskutečná bělost těla oběti, s jakou se v přírodě člověk nesetká. A ještě něco.

„Promiňte, ale je to moje známá,“ ozvala se za jeho zády Sobierajová.

„Byla to vaše známá,“ odsekl Szacki. „Kde jsou technici?“

Ticho. Otočil se a pohlédl na tlustého policistu s holou hlavou a dlouhými práskacími kníry. Jakže mu to říkali? Maršálek? Skutečně originální.

„Kde jsou technici?“ zopakoval otázku.

„Majka tady bude každou chvíli.“

Všichni si tady tykali. Samí kamarádi, sakra, maloměstská sekta.

„Zavolejte taky kluky z Kielců, ať si vezmou všechny svoje hračky. Než přijedou — tělo zakrýt, ohradit terén v okruhu padesáti metrů a nikoho sem nepouštět. Čumily držet co nejdál. Dorazil už operační důstojník?“

Maršálek zvedl ruku, přičemž zíral na Szackého jako na Maršana a vrhal tázavé pohledy na Sobierajovou, která stála jako solný sloup.

„Výborně. Vím, že je mlha, tma a prd vidět. Ale všechny z těchhle baráků,“ ukázal rukou na domy na Židovské ulici, „a z tamtěch baráků,“ otočil se a ukázal na vily na druhé straně rokle, „předvoláte a vyslechnete. Možná někdo z nich trpí nespavostí, má problémy s prostatou, možná tam žije nějaká šílená domácí puška, která vaří polívku, než odejde do práce. Někdo mohl něco vidět. Jasný?“

Maršálek přikývl. Mezitím se Sobierajová vzpamatovala a přistoupila k němu. Zastavila se tak blízko, až cítil její dech. Na ženu byla dost vysoká, jejich oči se nacházely téměř ve stejné výšce. Holky z venkova nejsou žádný tintítka, pomyslel si Szacki a klidně čekal, co se bude dít.

„Promiňte, to vy teď vedete vyšetřování?“

„No.“

„A mohla bych vědět proč?“

„Zkusím hádat. Protože výjimečně nejde o ožralýho cyklistu ani o krádež mobilu na základní škole?“

Tmavé oči Barbory Sobierajové zčernaly.

„Jdu rovnou k Míše,“ zasyčela.

Szacki musel sáhnout do nejhlubších, dosud neotevřených zdrojů síly vůle, aby se ovládl a nevyprskl smíchy. Pane na nebi, oni opravdu říkali své šéfové Míša.

„Čím dřív, tím líp. To ona mě vytáhla z pelechu, kde jsem právě šíleně zajímavým způsobem trávil čas, a nařídila mi, abych na tom začal dělat.“

Sobierajová chvíli působila dojmem, že vybuchne, ale otočila se na patě a odkráčela, přičemž se výrazně pohupovala v bocích. Trochu moc úzkých a málo atraktivních bocích, pomyslel si Szacki, když se za ní díval. Obrátil se k Maršálkovi.

„Dostaví se někdo z vyšetřovačky? Nebo pracují až od deseti?“

„Tady jsem, synku, tady jsem,“ ozvalo se mu za zády.

Za ním seděl na rozkládací rybářské židli jakýsi děda s knírem — oni tady skoro všichni měli knír — a kouřil cigaretu bez filtru. Nebyla první. Z jedné strany židle leželo několik odtržených filtrů a z druhé strany několik nedopalků. Szacki se ovládl, aby nenasadil udivený výraz, a přistoupil k němu. Děda měl úplně šedivé, krátce střižené vlasy, zbrázděnou tvář jako na Leonardově autoportrétu a světlé vodnaté oči. Naopak jeho dobře udržovaný krátký knír byl sytý černý, což dědovi dodávalo démonický, zneklidňující vzhled. Mohlo mu být kolem sedmdesátky. Pokud mu bylo méně, pak se v jeho životě muselo odehrát hodně nečekaných zvrátů. Děda se díval na Szackého se znuřeným výrazem. Szacki se před ním zastavil a natáhl ruku.

„Teodor Szacki.“

Starý policista potáhl nosem, odhodil nedopalek na příslušnou stranu židle a podal mu ruku, aniž by vstal.

„Leon.“

Podržel Szackého ruku ve své a využil toho, aby se s jeho pomocí zvedl ze židle. Byl vysoký a velmi hubený, pod teplou bundou a šálou musel vypadat jako lusk vanilky — tenký, vetvý a zvráskaný. Szacki pustil jeho ruku a čekal na další část seznamovacího rituálu. Nepřišla. Stařík mrkl směrem k Maršálkovi, načež ten přiskákal, jako by byl na gumičce.

„Pane inspektore?“

To snad byl omyl. Trochu vysoká šarže na policajta z provinční vyšetřovačky.

„Udělejte, co řekl prokurátor. Kielce dorazí za dvacet minut.“

„Jen klid, je to skoro sto kilometrů,“ namítl Szacki.

„Volal jsem tam před hodinou,“ zabručel děda. „A potom jsem čekal, až se panstvo dohrabe. Ještěže jsem si vzal židličku. Kafe?“

„Prosím?“

„Jestli pijete kafe, pane prokurátore. U Čižmy otvírají v sedm.“

„Pokud tam nebudeme nic jíst...“

Děda uznale pokýval hlavou.

„Je to mladý, přivandrovalý, ale rychle se to učí. Jdeme. Chci tu být, až se objeví kluci s hračkama.“

5

Restaurace Čižma, jak se říkalo hotelu U Čižmy nacházejícímu se na turisticky nejatraktivnějším místě města — na náměstí u cesty, kudy se chodilo ke katedrále a hradu —, byla vším, čím restaurace na civilizovaných místech přestaly být před deseti lety. Velký neútulný prostor, stoly pokryté ubrusy a ozdobným prostíráním, čalouněné židle s vysokými opěradly. Nástěnné lampy, lustry pod dřevěným stropem. Číšnice cvakající podpatky musela na cestě k nim urazit tak velkou vzdálenost, že si byl Szacki jist, že káva za tu dobu vystydlá.

Nevystydlá, ale zato v ní byla postřehnutelná pachuč špinavé utěrky — neklamný znak toho, že kávovar nebyl v tomto reprezentativním zařízení první položkou na seznamu věcí ke každodennímu čištění. Překvapuje mě to? napadlo Teodora Szackého. Ani trochu.

Inspektor Leon mlčky pil a hleděl oknem na atiku radnice. Szacki tu v podstatě vůbec nemusel být. Rozhodl se přizpůsobit dědovu tempu a trpělivě čekat, až se dozví, proč ho sem vytáhl.

Nakonec policista odložil šálek, zakašlal a odtrhl filtr z cigarety. Vzdychl si.

„Pomůžu vám.“ Měl nepříjemný, jakoby špatně promazaný hlas. Szacki se na něj tázavě podíval.

„Žil jste někdy mimo Varšavu?“

„Teprve teď.“

„Takže víte o životě kulový.“

Szacki si odpustil komentář.

„To není žádnéj hřích. Každěj usmrkanec ví o životě kulový. Ale já vám pomůžu.“

V Szackém narůstal pocit podráždění.

„Bude ta pomoc zahrnovat pouze plnění vašich povinností, nebo něco extra? Neznáme se, těžko se mi odhaduje, jak dobré máte srdce.“

Leon se teprve teď na prokurátora déle zadíval.

„Nijak zvlášť,“ odpověděl bez úsměvu. „Ale dost mě zajímá, kdo mohl zmasakrovat a hodit do křoví ženu toho šaška Budnika. Intuice mi říká, že se to dovíte. Jenomže nejste odsud. Každěj s váma bude mluvit, ale nikdo vám nic neřekne. Možná je to i dobře, míň informací rovná se čistá hlava.“

„Víc informací rovná se pravda,“ poznamenal Szacki.

„Pravda je pravda, a když budete plavat v žumpě plné marastu, nebude o nic pravdivější,“ zaskřípal inspektor. „A neskákejte mi do řeči, mladíku. Za nějakou dobu se budete snažit pochopit, kdo s kým a proč. Pomůžu vám v tom.“

„To se s nimi se všemi kamarádíte?“

„Já se málo kamarádím. A neptejte se mě na věci, které nejsou podstatné, nebo o vás ztratím dobré mínění.“

Szacki měl i několik otázek, které podstatné byly, ale nechal si je na jindy.

„A byl bych rád, kdybychom zůstali u vykání,“ uzavřel policista a Szacki na sobě nedal znát, jak moc se mu ten návrh zamlouvá. Jen souhlasně přikývl.

Čumilů stále přibývalo, naštěstí se drželi v uctivé vzdálenosti. Szacki občas zachytil v jejich polohlasem vedených rozhovorech příjmení Budnik nebo Budniková. Chvilí přemýšlel o tom, zda teď potřebuje vědět, kdo zavražděná byla. Došel k závěru, že ne. Teď je důležité provést pečlivě ohledání místa a těla. Ostatní může počkat.

Spolu s inspektorem, jehož totožnost se mezitím obohatila o příjmení Wilczur, stáli u těla obestavěného paravánem. Kielecký technik fotografoval ostatky. Szacki hleděl na pečlivě rozřezaný krk, který vypadal, jako by byl připraven k výrobě anatomického preparátu, a mohl se zbláznit z toho, že stále nedokáže určit důvod nesnesitelného bzučení v hlavě. Něco nebylo v pořádku. Jistě, dozví se co, ale raději by to zjistil dřív, než dojde na výsledky a znalecké posudky. Přistoupil k nim šéf ohledávacího týmu, sympatický třicátník s vypoulenýma očima a vzezřením džudisty. Když se navzájem představili, ulpěl svým rybím pohledem na Szackém.

„Že jsem tak zvědavěj, pane prokurátore, odkud jste k nám připutoval?“ zeptal se.

„Z Varšavy.“

„Přímo z matičky Varšavy?“ Ani se nesnažil skrýt údiv, jako by se chystal pokračovat otázkou, jestli Szackého vyrazili kvůli chlastu, drogám nebo sexuálnímu harašení.

„Jak říkám, z Varšavy.“ Szacki nesnášel spojení „matička Varšava“.

„A pohnožil jste něco nebo tak nějak?“

„Tak nějak.“

„Aha.“ Policista ještě chvíli čekal na pokračování srdečného rozhovoru, ale nakonec dal pokoj. „Kromě těla nemáme nic, nenašli jsme žádné oblečení, kabelku ani bižuterii. Nemáme stopy vlečení, stopy souboje taky ne. Vypadá to, že ji sem někdo přinesl. Dole jsme pořídili odlitky stop po pneumatikách a otisků boty, které byly čerstvé. Všechno bude v protokolu, ale moc bych si od toho nesliboval, něco nám snad napoví ohledání ostatků.“

Szacki přikývl. Nedalo se říct, že by zrovna hořel vzrušením. Všechny své dosavadní případy vyřešil na základě osobních důkazů, nikoli věcných. Samozřejmě by bylo příjemné najít pod keři vražedný nástroj a občanský průkaz vraha, jenomže už dávno pochopil, že příjemné věci nejsou v životě Teodora Szackého nic obvyklého.

„Pane komisaři!“ zahalekal jeden z techniků pročešávajících křoví na svahu.

Vypoulenec jim naznačil, aby počkali, a přeběhl k pozůstatkům středověké zdi, která kdysi těsně obepínala město, ale dnes sloužila hlavně k tomu, aby se v jejím stínu popíjelo tradiční polské víno. Szacki se pohledem vrátil k technikovi. Ten si u zdi přidřep a začal rozhrnovat dosud neolštěné větvičky a loňskou trávu. Vypoulenec natáhl ruku v rukavičce a něco odtamtud opatrně zvedl. Předmět se ostře zaleskl na slunci, které se právě prodralo mezi mraky, a na chvíli Szackého oslepil. Teprve když několikrát zamrkal, aby rozehnal mžítiky před očima, uviděl, že technik drží v ruce jakýsi podivný nůž. Opatrně jej vložil do hermeticky uzavíratelného sáčku a natáhl ruku směrem k nim. Nástroj však musel být zatraceně ostrý, protože jen vlastní vahou rozťal sáček a spadl na zem. Tedy, spadl by na zem, kdyby ho dřepící technik v poslední chvíli nezachytil za rukojeť. Chytil ho a podíval se na ně.

„Mohls být bez prstů,“ řekl klidně vypoulenec.

„Mohls zapatlat svou krví vražednej nástroj, kreténe,“ řekl klidně Wilczur.

Szacki pohlédl na starého policistu.

„Jak víte, že je to vražedný nástroj?“

„Domnívám se. Když člověk najde pod jedním keřem pečlivě rozporcovanej krk a pod druhým břitvu ostrou jak samurajskej meč, řekl bych, že mezi nima může být spojitost.“

Břitva — to bylo to správné slovo pro popis nože, který vypoulenec právě strkal, tentokrát s větší opatrností, do nového sáčku. Měl obdélníkovou čepel blyštící se jako zrcadlo, bez špičky a bez jakéhokoli zakřivení ostří. Rukojeť z tmavého dřeva byla v porovnání s čepelí velice, dalo by se říct nepřiměřeně malá. Samotná čepel

byla přibližně třicet centimetrů dlouhá a deset centimetrů široká. Ano, břitva. Břitva na holení obra s hubou o velikosti nákladáku. Čepel ani rukojeť neměly — alespoň na první pohled — žádné zdobení. Tohle nebyla hračka pro sběratele, ale nástroj. Možná že vražedný nástroj, ale především nástroj, který byl určen k nějaké činnosti. A nebylo to holení nohou King Kongovy manželky.

„Daktyloskopie, mikrostopy, krev, výměšky, DNA, chemie,“ vy počítal Szacki. „Jak nejrychleji to půjde. A dnes chci mít na stole detailní snímky téhle hračky.“

Podal vypoulenici svoji vizitku. Ten ji s nedůvěřivým pohledem upřeným na velkou břitvu zastrčil do kapsy.

Wilczur odtrhl filtr z další cigarety.

„Nelíbí se mi to,“ poznamenal. „Je to příliš vymyšlený.“

7

Prokurátor Teodor Szacki neměl štěstí na šéfové. Ta předchozí byla technokratka studená jako psí čumák a přitažlivá asi jako mrtvola vyhrabaná ze sněhu. Když sedával v její kanceláři, nasa-koval cigaretovým kouřem a s hrůzou sledoval, jak se na něj snaží žensky zapůsobit osoba, která v sobě nemá ani špetku ženskosti, kolikrát se ptal sám sebe, jestli mohl dopadnout hůř. Osud mu na tuto otázku velmi jasně odpověděl.

„Opravdu, ochutnejte.“ Marie Miszczyková, které k Szackého zděšení všichni, včetně jí samotné, říkali Míša, mu přistrčila pod nos táč s moučnickem. Bylo to něco na způsob bajadéry, s piškotem a pravděpodobně bílkovým sněhem.

Nadřícená na něj vrhla zářivý úsměv.

„Dala jsem pod sních tenkou vrstvičku povidel. Zůstalo mi ještě trochu od podzimu. Tak prosím.“

Szacki neměl chuť, ale srdečný úsměv Miszczykové byl jako pohled kobry. Jeho ruka se vymkla kontrole vědomí, natáhla se, ve shodě s ženiným přáním uchopila kousek moučnicku a vecpala ho Szackému do pusy. Křivě se usmál a posypal si oblek drobečky.

„Tak dobře, Baško, pověz nám, o co jde,“ řekla Miszczyková a odsunula podnos stranou.

Sobierajová upjatě seděla na kožené pohovce ve stylu „Konstancin, osmdesátá léta“, od Szackého, pohodlně usazeného v křesle z téže soupravy, ji odděloval skleněný stolek. Pokud chtěla Miszczyková vytvořit ve své kanceláři domácí atmosféru tím, že se nechá inspirovat typickým zařízením polských škatulí, podařilo se jí to dokonale.

„Chtěla bych pochopit,“ Sobierajová nedokázala anebo se ani nesnažila skrýt rozhořčení ve svém hlase, „proč jsi mě, když už sedm let vedu v naší prokuratuře vlastní případy, odvolala z Ažčiny vraždy. A chtěla bych vědět, proč ji má vyšetřovat pan Teodor, jehož kvality nemám v úmyslu zpochybňovat, ale který ještě dobře nezná tohle město a jeho specifika. A chtěla bych říct, že bylo velmi nepříjemné, když jsem se o tom dověděla takovýmhle způsobem. Mohlas mě aspoň upozornit, Míšo.“

Ve tváři Marie Miszczykové se objevil nepředstíraný mateřsky ustaraný výraz. Vyzařovalo z ní takové teplo a pochopení, že Szacki ucítil vůni školní jídelny. Byl si jist, že paní učitelka vyřeší problém tak, aby nikdo nebyl smutný. A potom je k sobě přitiskne.

„Vždyť já vím, Baško, odpusť mi to. Jenomže když jsem se o Ažce dověděla, musela jsem rychle jednat. Za normálních okolností bys ten případ dostala ty. Ale tohle nejsou normální okolnosti. Ažka je tvoje blízká přítelkyně, Řehoř byl s tebou v kontaktu. Kamarádili jste spolu, setkávali jste se. Nějaký advokát by to mohl použít proti nám.“

Sobierajová se kousla do rtu.

„A kromě toho emoce při vyšetřování nepomáhají,“ zasadil jí Szacki poslední ránu, vzal si další kousek moučnicku a odpověděl úsměvem na její vražedný pohled.

„O mých emocích víte kulový.“

„Blažená nevědomost.“

Miszczyková krátce zatleskala a podívala se na ně, jako by chtěla říct: „Ale děti, děti, už byste toho opravdu mohly nechat.“

Szacki se přinutil nesklopit zrak a vydržet pohled jejích vlídných, rozněžnělých, mateřských očí.

„Kočkovat se můžete potom, miláčci. Teď vám řeknu, jak vypadá vaše profesní situace.“

Sobierajová sebou trhla a spustila. Kolik takových neurotických ženských už Szacki v životě viděl? Zástupy.

„Doufám, že...“

„Baško,“ skočila jí do řeči Miszczyková. „Velmi ráda si poslechnu tvoje názory a návrhy. Vždycky jsem ochotná naslouchat, to přece víš, ne? Ale teď budu mluvit o tom, jak vypadá vaše profesní situace.“

Sobierajová okamžitě zmlkla a Szacki se pozorně zadíval na Miszczykovou. Byla to stále ta maminka s chápavým pohledem, úsměvem dětské psycholožky a hlasem, v němž byla cítit vanilka a prášek do pečiva. Ale kdyby bylo její poslední sdělení zbaveno této formy, bylo by to rozhodné usazení podřízené a kamarádky.

Miszczyková dolila všem čaj.

„Znala jsem Ažku Budnikovou, znám taky Gřeška, tak jako všichni tady. Nemusíme ho milovat, nemusíme s ním souhlasit, ale nemůžeme o něm nevědět. Tohle bude, vlastně už je, velké a ostře sledované vyšetřování. To, aby ho vedla přítelkyně oběti...“

„A hlavního podezřelého,“ poznamenal Szacki.

Sobierajová zavrčela.

„Dávejte si prosím pozor, co říkáte. Neznáte toho člověka.“

„To ani nemusím. Je to manžel oběti. To z něj v téhle fázi automaticky dělá hlavního podezřelého.“

„A právě o tom mluvím.“ Sobierajová triumfálně pozvedla ruce. „Proto by se měl od toho případu držet co nejdál.“

Miszczyková chvíli počkala, až nastane ticho.

„Právě proto nejenže se prokurátor Szacki nebude od toho případu držet co nejdál, ale dokonce povede vyšetřování. Protože se chci vyhnout situaci, kdy mrtvola, podezřelí a vyšetřující budou všichni parta kamarádů, kteří se ještě včera domlouvali na grilování. Máš ale pravdu, Baško, že pan Teodor je tady nový. Proto mu

budeš nápomocná radami a informacemi o všem, co se dotýká města a jeho obyvatel.“

Szacki si s úlevou oddechl, když se mu velký kus moučnicku přece jen podařilo protlačit hltanem. Vypadá to na skvělou zábavu, pomyslel si. Sobierajová nehybně seděla na pohovce a měnila se v jednu velkou hroudu vzdoru. Miszczyková mrkla mateřským okem na hrníčky a podnos. Ten otočila o sto osmdesát stupňů.

„Z téhle strany je víc povidel,“ zašeptala spiklenecky a kousek si vzala.

Szacki chvíli čekal, načež usoudil, že audience je u konce, a vstal. Miszczyková mu rukou naznačila, že jen polkne a ještě něco řekne.

„Sejdeme se tady v sedm večer. Chci vidět první protokoly a přesný plán vyšetřování. Všechny zástupce médií pošlete za mnou. A jestli zjistím, že vám osobní antipatie nějak brání v řešení případu...“

Sobierajová a Szacki současně spočinuli pohledem na plných rtech své šéfové, z nichž se sypaly drobečky. Mile se na ně usmála.

„...udělám vám takový peklo, že na to v životě nezapomenete. A ve státních institucích budete moct tak nanejvýš mýt podlahu v kriminále. Je vám to jasné?“

Szacki přikývl, uklonil se oběma ženám a položil ruku na kliku.

„Pochopil jsem správně, že ostatní případy mám předat někomu jinému?“

Miszczyková se měkce usmála. Došlo mu, že to byla zbytečná otázka. Spíš ji urazil svým podezřením, že na to nepomyslela. Všechno už je nejspíš zařízeno a sekretářka právě vynáší spisy z jeho kanceláře.

„Vy jste se asi zbláznil. Do práce.“

Prokurátor Teodor Szacki stál ve své kanceláři, díval se z okna a uvažoval o tom, že provincie má i své kladné stránky. Měl tady

jen pro sebe velkou kancelář, ze které by ve Varšavě udělali tři místnosti a do každé nacpali dva lidi. Měl pěkný výhled na zeleň, vilovou zástavbu a věže Starého Města v povzdálí. Měl to dvacet minut pěšky z domu do práce. Měl pancéřový trezor a v něm spisy svých osmi rozdělaných případů, přesně o devadesát sedm případů méně, než kolik řešil před půlrokem ve Varšavě. Měl stejný plat jako v hlavním městě a vynikající káva v jeho oblíbené kavárně na Sokolnického ulici stála sotva pět zlotých. No a konečně — styděl se, ale nedokázal skrýt své uspokojení — měl i pořádnou mrtvolu. Najednou se mu ta příšerná díra ze špatného snu zdála jako docela snesitelné místo.

Bouchly dveře. Szacki se otočil a v duchu do svého výčtu doplnil, že má i spolupracovníci, která si z premenstruačního syndromu udělala každodenního společníka. Automaticky nasadil studenou, profesionální masku prokurátora a pozoroval, jak se k němu pička-zásadička Sobierajová blíží se složkou v ruce.

„Zrovna to přišlo. Měli bychom se na to mrknout.“

Ukázal rukou na pohovku (ano, měl ve své kanceláři pohovku) a posadili se vedle sebe. Pokusil se nahlédnout jí do výstřihu, ale nic zajímavého tam neviděl, protože jej zakrýval naprosto asexuální černý rolák. Otevřel složku. Na prvním snímku byl detailní záběr rozporcovaného krku oběti. Sobierajová se hlasitě nadechla a odvrátila pohled. Szacki se užuž chystal to okomentovat, ale pak mu jí přišlo líto a nechal si jízlivou poznámku pro sebe. Není to jejich vina ani chyba, že všichni dohromady viděli za celý život asi tolik mrtvol jako on ve Varšavě za jeden rok.

Odložil snímky oběti stranou.

„Stejně musíme počkat na ohledání. Půjдете na Oczkovu?“

Nechápavě se na něj podívala.

„Promiňte. Do nemocnice. Na pitvu.“

V očích se jí objevil úlek, ale rychle se ovládla.

„Myslím, že bychom tam měli jít spolu.“

Szacki přisvědčil a rozložil na stole několik snímků důkladně nafocené britvy. Podle přiloženého měřidla měla na délku něco přes čtyřicet centimetrů, z toho samotná obdélníková čepel

kolem třiceti. Rukojeť byla obložená tmavým dřevem, na mosazném kování byl vyrytý nějaký nápis. Szacki našel detailní snímek. C.RUNEWALD. Na dalším detailu zahlédl ruku fotografa odrážející se ve vyleštěné, jako zrcadlo hladké čepeli. Vlastně ruku fotografky, vdané ženy, soudě podle prstýnku. Na blankytně modrém ostří nebyly žádné skvrny, škrábance ani zuby. Bylo to bezpochyby mistrovské dílo metalurgického umění. Historicky cenné mistrovské dílo.

„Myslíte si, že je to vražedný nástroj?“

Szacki si hlavně myslel, že to vykání je už únavné a během vyšetřování bude přímo nesnesitelné.

„Myslím si, že je to všechno podivné a vykonstruované. Nahá mrtvola s rozkrájeným krkem, vedle ní pohozená břitvomačeta, která má určitě historickou hodnotu, žádné stopy zápasu nebo obrany.“

„Ani krve na ostří.“

„Počkáme, jak se předvedou v laboratoři. Myslím, že tam bude krev, nějaké mikrostopy, DNA. Nůž nám řekne víc, než by si přál ten, kdo nám ho předhodil.“

„Předhodil?“

„Takhle čistý, naleštěný, netknutý? Někdo ho tam dal schválně. I při špinavých vraždách v afektu si každé ožrala vzpomene, že si má odnést vražedný nástroj. Nevěřím, že by zůstal v tom křoví náhodou.“

Sobierajová vytáhla z pouzdra brýle na čtení a začala si pozorně prohlížet fotografie. Silné hnědé obroučky jí překvapivě slušely. Szackého napadlo: jestliže je břitvomačeta zpráva, je třeba najít někoho, kdo ji dokáže přečíst. Dopříc, který znalec by se tím mohl zabývat? Někjaký specialista na chladné zbraně? Na militaria? Metalurgii? Dějiny umění?

Sobierajová mu podala snímek s detailem rukojeti obložené dřevem a sundala si brýle.

„Musíme najít nějakého znalce chladných zbraní, nejlíp nějakého muzejníka. Možná tu firmu bude znát.“

„C. Runewald?“ zeptal se Szacki.

Sobierajová vyprskla smíchy.

„Grünewald. Nejvyšší čas pořídít si brýle, pane prokurátore.“

Szacki se rozhodl zachovat klid. Žádné posměšky, žádné slovní přestřelky, žádné trefné odpovědi.

„Nejvyšší čas, abyste mi řekla něco o zavražděné a její rodině.“

Úsměv na tváři Barbory Sobierajové pohasl.

9

Prokurátor Teodor Szacki byl nespokojený. Vyprávění Sobierajové o Budnikových bylo sice nabitě informacemi, ale i emocemi. Zavražděná pro něj přestala být obětí trestného činu, za který musí být někdo pohnán k odpovědnosti a potrestán. Manžel zavražděné přestal být podezřelým číslo jedna. Díky barvitému, citově nabitému líčení Sobierajové se až příliš proměnili v bytosti z masa a krve, hranice mezi informací a interpretací byla překročena. Přestože se Szacki snažil udržet si odstup, při pomyšlení na zavražděnou teď viděl rozesmátou učitelku vyučující přírodopis na cyklistických výletech. Její manžel už nebyl jen kandidátem na pobyt v kriminále, ale i veřejně činným člověkem schopným až do úmoru bojovat za každou záležitost, která by byla ku prospěchu města. Szacki pochyboval, že by kdekoli jinde v Polsku mohl existovat bezpartijní radní schopný přesvědčit celou radu, aby hlasovala jednomyslně — pro Sandoměř. A dost. Nechtěl myslet na Budnikovy, dokud si nepopovídá se starým policistou, který už mu naznačil, že o těch svatoušcích nemá právě nejlepší mínění.

Pokusil se tedy zaměstnat mysl hledáním informací o záhadné břitvomačetě, a právě to byl druhý důvod jeho nespokojenosti. Teodor Szacki obecně nedůvěřoval lidem, a už vůbec ne koníčkářům. Vášeň a oddávání se vášni, zvláště sběratelské, považoval za úchylku a osoby, které jsou schopné se takhle upnout k jednomu předmětu zájmu, za potenciálně nebezpečné. Viděl sebevrahy, kteří se rozhodli skoncovat se životem, protože přišli o numismatickou sbírku. A viděl dvě ženy, z nichž jedna roztrhala manželovu

nejcennější známku a druhá spálila nejstarší vydání *Slečen z Vlčí a Březového háje*. Obě byly mrtvé. Jejich manželé, kteří je zavraždili, seděli nad mrtvolami, plakali a opakovali, že to nechápou.

Jak se ukázalo, také svět nožů byl světem koníčkářů a sběratelů, existoval i časopis *Hrot*, jehož posláním bylo, jak tvrdili vydavatelé, „...poskytnout vám, milí čtenáři, podrobné informace o těch nejkvalitnějších nožích a tématech s nimi souvisejících. Nebudou chybět ani zajímavosti, v příštím čísle to bude například bič — nástroj na první pohled exotický, který se však odedávna pletl i v Polsku. A nabídneme vám i sérii článků na téma dlouhé chladné zbraně“.

Biče, šavle, řeznické nože — opravdu roztomilý koníček, rozčiloval se Szacki při prohlížení diskusí, kde se živě debatovalo o čepelích, rukojetích, způsobech broušení, kutí a bodání. Přečetl si výpověď pisatele, který vlastnoručně vyráběl samurajské meče, článek o „otci současného damašku“, který ovládl technologii výroby damascenské oceli, prohlédl si fotografie vojenských kordů, loveckých nožů ke kuchání zvěřiny, mečů, bodáků, rapírů a palašů. Neměl tušení, že lidstvo vynalezlo tolik různých druhů ostrých předmětů.

Břítvomačetu však mezi nimi nenašel.

V zoufalství udělal nakonec mobilem několik snímků pravděpodobného vražedného nástroje a poslal je mailem do redakce *Hrotu* s otázkou, jestli jim to něco říká.

10

Jaro přišlo a zase odešlo. Když Teodor Szacki kráčel večer po Mickiewiczově ulici směrem k pizzerii Modena, kde měl schůzku s Wilczurem, nepříjemně na něj dotírala zima. Starý policista se nenechal přemluvit, aby se sešli na náměstí. Tvrdil, že „to zaprděný muzeum nesnáší“, a Szacki už žil v Sandoměři dost dlouho na to, aby věděl, co tím myslí.

Sandoměř se v podstatě skládala ze dvou, nebo dokonce tří měst. Tím třetím byla takzvaná huť na druhé straně řeky, připomínka

časů, kdy se komunisté pokoušeli přetvořit měšťanské a církevní sídlo na průmyslové město a postavili tam obrovskou sklářskou huť. Byla to ponurá a odpudivá čtvrť strašící své návštěvníky opuštěnou železniční stanicí, ošklivým kostelem a vysokým továrním komínem, který v každou denní i noční dobu hyzdil panoráma Podkarpatí viditelné z vyššího, levého břehu Visly.

Město číslo dvě, to byla Sandoměř, kde se skutečně žilo. Zde se nacházelo menší sídliště tvořené naštěstí nepříliš invazivními paneláky, zde byly čtvrti rodinných domků, školy, parky, hřbitov, sídlo vojenské jednotky, policejní stanice, autobusové nádraží, menší a větší obchody, knihovna. Typické polské okresní městečko, snad jen o trochu upravenější a s lepší polohou — na návrší — než ta ostatní. Každopádně by se Sandoměř nijak nelišila od nesčíslného počtu jiných polských zapadákovů, nebýt města číslo jedna.

Město číslo jedna, to byla pohlednicová Sandoměř otce Matouše a Jarosława Iwaszkiewiczze, bonbonek posazený na svahu, jehož panoráma si podmanilo každého bez rozdílu věku a do nějž se před časem zamiloval i Teodor Szacki. Ještě dnes byl schopen dojít pěšky až na most jen proto, aby se mohl kochat pohledem na staré domky kupící se na svahu, vznešenou budovu Collegia Gostomiana, věže radnice a katedrály, renesanční atiku Opatowské brány a monumentální zdi sandoměřského hradu. V každém ročním období a v každé denní době vypadal ten pohled jinak a vždycky byl stejně úchvatný.

Bohužel dnes už Szacki dobře věděl, že italskou, či spíše toskánskou, náladu vyvolává tento pohled pouze na dálku. V nitru Starého Města bylo už všechno typicky polské. Sandoměř ležela příliš daleko od Krakova a hlavně příliš daleko od Varšavy, než aby se mohla stát podobným letoviskem jako třeba Kazimierz Dolny. A nebylo jí nic platné, že by si to zasloužila stokrát víc, protože to bylo opravdu krásné město, a ne jen díra se třemi renesančními domy a několika hotely vhodnými k tomu, aby zde polští premiéři píchali svoje milenky. Protože hlavní komunikace ležely na svahu, zavánělo to v krásných staroměstských uličkách na návrší nudou,

prázdnou, polskou beznadějí a „zaprděným muzeem“. Po poledni mizely z ulic školní výlety, staří nájemníci se zavřeli ve starých domech, nedlouho poté se zavřely obchody a o něco později i hospody. Už v šest hodin večer se Szackému nezřídka podařilo projít od hradu k Opatowské bráně, aniž by cestou potkal živou duši. Jedno z nejkrásnějších míst v celém Polsku bylo pusté, vylištěné a depresivní.

Szacki se opravdu začal cítit lépe, když sešel Sokolnického ulicí dolů a vydal se po Mickiewiczově do Modeny. Objevily se automobily, lidé, obchody, v tuto dobu ještě plné nakupujících, mládež přilepená k mobilům, někdo jedl koblihu, někdo dobíhal autobus, někdo volal na ženu na druhé straně, že hned, hned, ještě chvilku. Szacki si zhluboka oddechl. Měl strach si to přiznat, ale hrozně mu chybělo město. Tak hrozně, že i ta ubohá náhražka města, jakou byla rušná část Sandoměře, dokázala způsobit, že mu krev začala rychleji proudit v žilách.

Modena byla zaplivaná putyka páchnoucí pivem, ale — to jim bylo třeba přiznat — dělali tady nejlepší pizzu v Sandoměři a vynikající Romantica s dvojitou porcí mozzarely Szackému už nejednou rozbourila hladinu cholesterolu. Inspektor Leon Wilczur seděl po způsobu starých policistů v nejtmašším koutě, zády ke zdi. Bez bundy vypadal ještě hubenější a Szacki si maně vybavil síně s křivými zrcadly v prázdninových lunaparcích. To snad ani není možné, aby byl člověk takhle tenký, jako vypreparovaná hlava nasazená z legrace na staré hadry.

Beze slova se posadil proti starému policistovi a v hlavě si proletěl seznam otázek.

„Víte, kdo to udělal?“

Wilczur mu dal pohledem na srozuměnou, že otázku bere.

„Ne. Taky nemám ponětí, kdo to mohl udělat. Neznám nikoho, kdo by to mohl chtít udělat. Neznám nikoho, kdo by tou smrtí něco získal. Řekl bych, že to nebyl nikdo odsud... Problém je akorát v tom, že to musel být někdo odsud. Nevěřím, že by si nějaký neznámej přivandrovalec mohl dát takovou práci.“

Tím byly v podstatě zodpovězeny Szackého klíčové otázky, i když měl možná Wilczur v úmyslu odpovědět na každou z nich zvlášť. Byl čas přejít k těm pomocným.

„Pivo nebo vodku?“

„Minerálku.“

Szacki objednal minerálku a také colu a Romanticu. Pak se zaposlouchal do Wilczurova skřípajícího hlasu a začal si v hlavě sestavovat pomyslný protokol srovnávající vyprávění starého policisty s přecitlivělým výlevem Sobierajové. Věcné informace byly v podstatě stejné. Řehoř Budnik byl „odjakživa“, tedy od roku 1990, sandoměřský radní s nenaplněnými aspiracemi na úřad starosty, jeho žena Alžběta blahé paměti, o patnáct let mladší než on, učila angličtinu na slavné „jedničce“ — základní škole sídlící v budově někdejšího jezuitského kolegia. Vedla klub dětské umělecké činnosti a podílela se na organizaci kulturních projektů všeho druhu. Bydleli v domku v Katedrální ulici, v němž prý kdysi přebýval Jarosław Iwaszkiewicz. Nepříliš majetní, bezdětní, stárnoucí veřejní pracovníci. Oba bez politické příslušnosti. Kdyby se jim za každou cenu měla dát nějaká nálepka, potom by on byl rudý, protože kdysi pracoval na národním výboru, a ona černá, protože se angažovala v církevních aktivitách a občas zlehka manifestovala svou katolickou víru.

„Je to určitým způsobem symbol tohoto města,“ řekla Sobierajová. „Lidé s velmi odlišnými názory, s odlišnou minulostí, teoreticky ze dvou stran barikády. Ale schopní se vždycky dohodnout, když se jednalo o dobro Sandoměře.“

„Je to určitým způsobem symbol týchletý díry,“ řekl Wilczur. „Nejdřív si rudí a černí pořád navzájem něco dokazovali, ale nakonec pochopili, že se pro dobro svých zájmů můžou dohodnout. Ne náhodou má městské úřady sídlo v bývalém dominikánském klášteře s výhledem na synagogu a židovskou čtvrť. Aby nezapomněli, co je dobrý pro gešeft,“ zazpíval po židovsku. „Nebudu vám dělat přednášku z dějepisu, ale když to řeknu ve zkratce, za komoušů bylo tohle město eklhaft. V kurzu byl Tarnobrzeg, kde se těžila síra, eventuálně huť za řekou, ale tohle bylo doupě poblbaných

inteligentů, navíc v sutanách. Dokonce i silniční ukazatele ve Varšavě byly na Tarnobrzeg. Tohle byla jen ubohá díra, zaprděnej skanzen. Pak přišel převrat, lidi se zaradovali, ale neradovali se dlouho, protože najednou se ukázalo, že to není město, ale světskej nádor ve zdravý tkáni církve. Kino předělali na Katolickej dům. Na náměstí začali sloužit mše. Na pláni postavili sochu Jana Pavla velkou jak maják, aby měli záminku, proč se tam nemůžou konat žádný akce, takže od tý doby tam jenom serou psi. No, a je z toho znovu zaprděnej skanzen, víc kostelů než hospod. A pak se rudí vrátili ke korytu a po chvíli zděšení se ukázalo, že když je gešeft, tak aj vaj, aj vaj, můžou z toho něco mít všichni. A když se na pozemcích, co se vrátily církvi, postaví obchod nebo benzinka, můžou být všichni spokojení.“

„Budnik v tom měl prsty?“

Wilczur zaváhal. Gestem hodným sladové whisky si objednal další minerálku.

„Pracoval jsem tehdy v Tarnobrzegu, ale lidi toho dost napovídali.“

„Jsme v Polsku, vždycky toho dost napovídají. Slyšel jsem, že se nikdy do ničeho nenamočil.“

„Oficiálně ne. Ale církev nemusí organizovat veřejný soutěže, může prodat, co chce, za kolik chce a komu chce. Bylo to dost divný, když nejdřív město s velkou ochotou v rámci nápravy komunistických křivd vrátilo pozemky církvi a ta je vzápětí prodala na stavbu benzinky nebo supermarketu. Neznámo komu, neznámo za jakou cenu. A Budnik byl velkým zastáncem principu, co je boží, Bohu, co je židovské, Židovi.“

Szacki pokrčil rameny. Nudil se. Unavovalo ho, že všechno, co Wilczur říkal, bylo negativistické, prosycené polským jedem, lep-kavé jako stoly v Modeně.

„Takovýhle čachry se dějou v Polsku všude a nic to neznamena. Nadělal si tím Budnik nepřátele? Někomu něco nezařídil? Zařídil jinak, než měl? Zapletl se s mafíí? Zatím mi to připadá spíš jako venkovský tahanice, náměty pro místní školní časopis. Ale nic, za co se podřezává krk něčí ženě.“

Wilczur zvedl vzhůru tenký, vrásčitý prst.

„Možná že tady pozemky nestojí tolik jako ve Varšavě na Maršálkovské, ale zadarmo taky nejsou.“

Ztichl a zamyslel se. Szacki čekal a mlčky policistu pozoroval. Snažil se ho vnímat jako zkušeného místního poldu, ale inspektor měl v sobě něco, co ho odpuzovalo. Vypadal jako opilec a pobuda, ale byl to stav, který s ním byl tak srostlý, že jakkoli by se oblékl a cokoli by pil, vždycky by připomínal opilce a pobudu. Nebyl k tomu žádný racionální důvod, ale Szackého důvěra klesala z minuty na minutu. Chyběl mu Kuzněcov. Strašně mu chyběl.

„Všiml jste si snad, jak tohle město vypadá,“ pokračoval Wilczur. „Možná je to ospalej zapadákov, ale zároveň i klenot, jakej v Polsku hned tak nenajdete. Za pár let na tom může být podobně jako Kazimierz Dolny, nebo ještě líp. Postaví přístav, nějaký lázně, kolem povede dálnice z Varšavy do Řešova a dál na Ukrajinu. A kousek na druhou stranu dálnice z Varšavy do Krakova. Pět let a každé pátek tu budou stát fronty béemvěček v obou směrech. A kolikrát narostou příjmy z pozemků? Desetkrát? Dvacetkrát? Stokrát? Na to nemusí být člověk génius, aby si to spočítal. A teď si to zkuste představit. Znáte Sandoměř, máte spoustu prachů a velký plány. Hotely, restaurace, vilový čtvrti, turistický atrakce. V těch pozemcích jsou miliardy. A vy to víte, ale můžete si tak nanejvýš postavit psí boudu na zahradě u své vily, protože investiční pozemky města se s velkou slávou vracejí kurii, aby je pak v tichosti dostali ti, kdo mají důvěru a vědí, na koho se obrátit. Kde tady bydlíte?“

„Pronajal jsem si byt na Długoszově.“

„A zajímal jste se o to, kolik tady stojí byt? Nebo dům? Nebo pozemek?“

„Jistě. Byt kolem šedesáti metrů asi dvě stě tisíc zlotých, dům třikrát tolik.“

„V Kazimierzi zaplatíte za byt stejné velikosti půl milionu až milion. U domu v podstatě neexistuje horní hranice, ale debata začíná na milionu, a to ještě v případě barabizny někde na okraji.“

Szacki si představil, jak si bere nejvyšší možnou hypotéku a kupuje v Sandoměři tři byty, aby se za pár let stal šťastným rentiérem. Příjemné, velmi příjemné.

„Okej,“ řekl pomalu. „Mám další otázku. Kdo je tady nejnásradnější stavitel psí boudy na zahradě své vily?“

Wilczur namísto odpovědi odtrhl filtr z cigarety a zapálil si. „Musíte pochopit jednu věc,“ řekl. „Budnika tady nikdo nemá rád.“

Szacki se začal ošivát. Myslel si, že má co do činění s bystrým místním policistou, ale začínalo to vypadat na paranoika.

„Před chvílkou mi vymalovali Budnikovy v těch nejrůžovějších barvách, jako lidi, co je všichni zbožňovali, jako svatý mezi náma. Je pravda, že to on tady zařídil natáčení *Otce Matouše*?“

„Jo. Měli točit v Nidzici, ale Budnik znal někoho v tvp a ukecal je, aby to změnili na Sandoměř.“

„Je pravda, že díky němu teď z džungle na nábřeží Piłsudského dělají park a přístav?“

„Pravda pravdoucí.“

„Je pravda, že zařídil obnovu parku Piszczele?“

„Nic než pravda. Z toho jsem teda zůstal paf i já. Byl jsem přesvědčeney, že s tím kaňonem vrahounů a násilníků nikdy nikdo nehne.“

Szackého napadlo, že dosud neslyšel o žádných sandoměřských vrahounech a násilnících s výjimkou kuchařů v místních hospodách, kteří vraždili lidské chutě a brutálně znásilňovali chuťové pohárky. Nechal si tuto úvahu pro sebe.

„Tak o co jde?“ zeptal se.

Inspektor Wilczur udělal neurčité gesto, které mělo znamenat, že se pokouší vyjádřit něco, co je slovy nevyjádřitelné.

„Znáte ten typ významného veřejného činitele, kterej nesnese odpor, protože je neustále na nějaký křížový výpravě?“

Szacki přitakal.

„Tak to je on. Jedno, jestli měl pravdu, nebo neměl, vždycky se o svůj názor rval jako smyslů zbaveney. Znáám lidi, co hlasovali pro jeho věc, jen aby jim už dal pokoj. Aby je nepronásledoval, nevolal jim po nocích, neposílal na ně novináře.“

„Málo,“ ohodnotil Szacki. „To je pořád málo. Nepříjemný veřejný činitel, který si přihřívá svoji provinční polivčičku; to je pořád málo. Tomu chlapovi nepropíchal gumy u auta, nerozbili okna, nezabili psa. Tomu chlapovi ohavným, předem promyšleným způsobem podřezali ženu.“

Sobierajová hodnotila zavražděnou jednoznačně. Milá, hodná, bez chyb, se srdcem na dlani. I když to její manžel při svých křížových výpravách přeháněl a nasíral lidi, v její přítomnosti všichni zase roztáli. Ona pomáhala, ona radila, ona zařizovala. Ztělesněná dobrota s ústy, tělem a srdcem plnými jen toho nejlepšího. Paní prokurátorka Sobierajová přednesla naprosto neobjektivní chvalozpěv na její ctnosti a pak se rozbrečela. Bylo to trapné, ale pře-se všechno věrohodné. Zato s výkladem inspektora Wilczura měl Szacki problém. Něco v něm nehrálo. Ještě nevěděl co, ale něco nebylo v pořádku.

„Matka Alžběta od Andělů, tak jí říkali,“ poznamenal Wilczur.

„Byla pomatená?“

Wilczur zavrtěl hlavou.

„Vůbec ne. Ztělesněná dobrota.“

„Ta jeptiška v povídce byla pomatená.“

„To víte vy a já. A ona to taky věděla, proto tuhle přezdívku nesnášela. Ale říkali jí tak a mysleli si, že je to kompliment. Budu k vám upřímněj — nebyla zrovna můj typ, ale zasloužila si jakejkoli kompliment. Byla to opravdu hodná ženská. Nechci se opakovat, ale věřte mi, že všechno, co jste o ní slyšel a co o ní ještě uslyšíte, je pravda.“

„Co když byla i ona někomu nepříjemná? Příliš veřejně aktivní? Příliš velká katolička? Co já vím, třeba málo nakupovala na jarmarcích? Jsme v Polsku, museli ji za něco nenávidět, přetřásat o ní klepy, něco jí závidět.“

Wilczur pokrčil rameny.

„Ne.“

„Ne a hotovo? Konec efektní analýzy?“

Policista přitakal a odtrhl filtr z další cigarety. Szackého zaplavil ochromující pocit rezignace. Chtěl do Varšavy. Teď. Hned. Okamžitě.

„A jejich vztah?“

„Lidi si obvykle vybírají partnery, jak se říká, ze stejné ligy, určitě ten princip znáte. Krasavci krasavce, hlupáci hlupáky, marnotratníci marnotratníky. Ale Budniková byla tak o dvě tři třídy vejš než její manžel. Jak bych vám to jenom popsals...“ Wilczur se zamyslel, což dodalo jeho obličejí strašidelný, mrtvolný výraz. V chabém osvětlení pizzerie a přes clonu cigaretového kouře vypadal jako nešikovně animovaná mumie. „Lidi ho snášejí jenom proto, že si ho Budniková vybrala. Říkají si: no tak ať se chová jako blázen, ale v podstatě má pravdu, a jestliže mu stojí po boku taková ženská, tak nemůže bejt špatnej. A on to ví. Ví, že je to proti přírodě.“

Sobierajová řekla: „Přála bych si, aby do mě byl nějaký muž tolik let takhle zamilovaný. Chtěla bych vidět každý den tolik obdivu v něčích očích. Zvenčí se mohlo zdát, že se k sobě nehodí, ale byl to úžasný pár. Přála bych každému zažít takovou lásku a být předmětem takového obdivu.“

„Obdivoval ji, ale v tom obdivu bylo něco odporného,“ plival Wilczur dál svoje jedy. „Něco majetnického, lepkavého, řekl bych. Moje bejvalá žena pracovala v nemocnici v době, kdy se ukázalo, že Budnikovi nemůžou mít děti. Ona z toho byla nešťastná, on ani trochu. Řekl prý, že se o ni aspoň nebude muset s nikým dělit. Jo, byla to vášeň. Ale víte, jak to chodí s vášnivejma lidma.“

Szacki to věděl, ale nechtěl Wilczurovi přitakávat. To individuum mu bylo stále méně sympatické a jakkoli se s ním bratříčkovat mu bylo odporné. Nechtěl ani protahovat tento rozhovor. Dva lidé mu dnes vyprávěli o Budnikových, ale on měl pocit, že ví pořád kulový a že jsou mu ty polovičaté informace napěchované emocemi úplně na nic.

„Vyslechl jste Budnika?“ zeptal se nakonec.

„Je v hrozném stavu. Dal jsem mu jen několik technických otázek, zbytek přenechám vám. Je pod tajným dohledem.“

„Kde byl včera?“

„Doma.“

„A ona?“

„Taky doma.“

„Prosím?“

„Tohle tvrdí. Dívali se na televizi, přitiskli se k sobě, usnuli. K ránu se probudil, šel se napít vody a ona byla pryč. Než se o ni stihl začít pořádně bát, zavolala mu Baška Sobierajová.“

Szacki nevěřil vlastním uším.

„To je nějaká pitomost. Nejblbější výmysl, jakej jsem za celou svou praxi slyšel.“

Wilczur souhlasně přikývl.

11

Prokurátor Teodor Szacki vyhodil do koše zbytky uzenin a sýrů, které plesnivěly v lednici, načatou konzervu s paštikou, kousek rajčete, chvíli váhal nad obsahem pánve, ale nakonec skončila mezi odpadky i předvčerejší boloňská omáčka. Větší část toho, co navařil. Pořád vařil příliš mnoho jídla, tolik, že by to stačilo pro tříčlennou rodinu i náhodné hosty. V Sandoměři neměl rodinu, neměl přátele ani známé nebo hosty. Občas se přinutil uvařit si něco pro sebe, ale rituál, při němž stál samotný u plotny a samotný jedl, byl hrůzostrašný. Pokoušel se jíst u puštěného rádia nebo u televize, ale tahle ubohá náhražka přítomnosti druhého člověka situaci jenom zhoršovala. Nemohl polknout ani sousto, jídlo mu rostlo v ústech a jeho konzumace se stávala tak náročnou a depri-mující činností, že se po každém jídle musel dlouho dostávat do normálu. A šlo mu to stále obtížněji.

Na nákupy chodil jako za trest. Učil se nakupovat méně a méně. Ze začátku — podobně jako při vaření — bral instinktivně tolik co dřív, zvyklý na to, že ať nakoupí, kolik chce, stejně z ledničky všechno zmizí. Někdo si udělá obložený chleba, někdo přijde domů hladový, něco se schroupe večer u televize. Tady byl pouze on. Nejdříve přestal kupovat všechno, co bylo balené. Uzenin a sýrů bylo v jednom balení vždycky moc, takže každý den něco vyhazoval. Začal nakupovat na váhu, ale stále příliš mnoho. Dvacet deka salámu, patnáct, deset. Jednoho dne se ocitl u pokladny obskurní

samoobsluhy na náměstí. Jedna houska, kelímek tvarohového sýra, malá krabička pomerančového džusu, pět deka uzeného, rajče. Prodavačka mu žertem popřála, aby se mu spravila chuť k jídlu. Beze slova odešel, cestou se ještě jakžtakž držel, ale když si doma chystal snídani, rozplakal se, a když usedal k talíři se dvěma obloženými půlkami housky, hystericky vzlykal. Nedokázal přestat, slzy a sopol se mu rozmazávaly po tváři. A on vyl, kýval se dopředu a dozadu a nemohl odtrhnout rozmlžený pohled od půlek housky s uzeným. Protože pochopil, že ztratil všechno, co miloval, a že už to nikdy nezíská zpátky.

Co se odstěhoval z Varšavy, zhubl o patnáct kilo. Tady ho neznali, mysleli si, že byl vždycky hubeňour. Ale obleky na něm visely, za límečky se objevila příliš velká mezera, v opascích si musel hřebíkem nahřátým nad plynovým hořákem vypálit další dírky.

Říkal si, že by se měl zabrat do práce, ale tolik práce tady zase nebylo. Říkal si, že by se měl vrátit do Varšavy, ale neměl kam. Říkal si, že by se měl skamarádit s někým, koho by neměl jen na sex, ale neměl na to sílu. Hodně ležel, hodně přemýšlel. Občas měl pocit, že už je to lepší, že našel pevnou půdu pod nohama, ale přesně v tom okamžiku se „pevná půda“ sesula a on musel udělat další krok dozadu. Nevěděl, co tam je, ale ten krok udělal. Na druhé straně propadliny viděl svůj starý život, Veroniku, Helenku, Kuzněcova, přátele. Světlo, hluk, smích. Okolo něj byla z jedné strany tma a z druhé propadlina. Další den, další sesuv, další krok dozadu. Nakonec měl pocit, že ho tma obklopuje ze všech stran a on dělá přesto každý den krok dozadu. Smířil se s tím, že to tak už zůstane.

Napustil trochu vody do pánve od omáčky a postavil ji na sporák. Umyje to jindy.

Takhle to přece nemůže zůstat, pomyslel si a zapudil myšlenku, že ho to přesvědčení pronásleduje každý den. Takhle to přece nemůže zůstat. Spousta manželů žije i po rozvodu ve shodě, někdy se přátelí, vychovávají spolu děti, Demi Mooreová byla na svatbě Bruce Willise a naopak, lidé nemusejí spát v jedné posteli a bydlet v jednom bytě, aby tvořili rodinu. On, Veronika a Helenka

budou přece vždycky rodina, bez ohledu na to, co se stalo a co se ještě stane.

Sáhl po telefonu, ještě stále měl Veroniku ve zrychlených volbách, jenom to teď byla Veronika, a ne jako kdysi „Brouček“.

„Ano?“

„No ahoj, to jsem já.“

„No ahoj, to vidím. Co chceš?“

Měla nárok být nepříjemná. Chápal to.

„Ale jen tak volám, jestli je všechno v pohodě. Jak se máš ty, jak se má Helenka.“

Chvilé mlčení.

„Už zase?“

„Jak to zase? Promiň, ale to je nějak stanoveno, jak často můžu telefonovat, abych se dověděl, jak se má moje dcera?“

Povzdech.

„Tvoje dcera se má dobře, honím ji do domácích úkolů, zítra má písemku.“ Měla unavený, znechucený hlas, jako by si odbývala nepříjemnou povinnost. Szacki ucítil, jak mu v krku roste knedlík agrese.

„A z čeho má písemku?“

„Z přírodopisu. Teo, chceš něco konkrétně? Promiň, ale mám nějakou práci.“

„Konkrétně jsem se chtěl dovědět, kdy za mnou moje dcera přijede. Mám dojem, že jí bráníš v kontaktu se mnou.“

„Nebud' paranoidní. Víš, že tam nerada jezdí.“

„O co jde? O to, že když sem začne jezdit, bude mít její otčím konkurenci a tvoje nové dokonalé manželství nebude tak dokonalé?“

„Teo...“

„No jo, ale musí přece pochopit, že já teď žiju tady.“

Nenáviděl se za to, že se mu do hlasu vloudil plačtivý tón.

„Vysvětlí jí to sám.“

Nevěděl, co na to říct. Helenka s ním mluvila s nechtutí, poslouchala s nechtutí. Měla ráda svůj nový domov, ne dvě stě kilometrů vzdálenou jezevčí noru svého otce. Kdysi se snažila svou nechuť skrývat, v poslední době přestala.

„Dobře, tak třeba přijedu já.“

„Třeba. Jak chceš. Teo... prosím tě, jestli nemáš nic konkrétního...“

„Ne, díky, dej za mě tomu mému bručounovi pusu. Dobře?“

„Dobře.“

Čekala, jestli ještě něco řekne, vnímal její nechuť a netrpělivost. Snažil se zachytit zvuky doléhající z druhé strany. Hrála televize, zazvonil hrnec, někdo se zasmál, dítě. Veronika položila telefon a v malém bytě v Długoszowě ulici v Sandoměři se rozhostilo na prosté ticho.

Szacki musel něco dělat, aby nemyslel. Práce, má přece konečně pořádný případ. Musí připravit plán vyšetřování, rozvážit, co a jak, naplánovat etapy činností, zapsat všechno do kalendáře. Proč nic nedělá? Normálně by už měl tři sešity popsané poznámkami. Prudkým pohybem otevřel laptop, aby si našel informace a připravil se na zítřejší výsledky Řehoře Budnika. Musel se často objevovat v médiích, on i jeho žena. Je nutné projít komentáře, drby, zápisy ze zasedání městské rady. Všechno. Charakteristický zvuk teleportace ze hry Myst ho upozornil na příchod nové zprávy.

From: redakce@hrot.com.pl

Subject: Re: Prokurátor se ptá na břitvomačetu

To: teodor.szacki@gmail.com

Date: 15. dubna 2009 19:44 CET

Dobrý den!

S tím prokurátorem jste mě pořádně vyděsil, už jsem se bál, že jsme porušili nějaký paragraf, protože jsme zveřejnili fotografie příliš velkých nožů. :-) Když jsme u toho, musel jsem požádat o radu několik významných sběratelů, kteří mi potvrdili můj názor. Všichni se shodují, že Vaše „břitvomačeta“ je chalař čili nůž k rituálnímu zabíjení zvířat, který používají šocheti — židovští řezníci.

Podle velikosti lze soudit, že je určen k porážení dobytka (menší se používají na drůbež a jehňata), a podle stavu, že by mohl být bez obav použit ještě k nejedné košer porážce. Abyste rozuměl, nože k rituálnímu zabíjení musejí být v perfektním stavu, z provozu je může vyřadit sebemenší rýha, zub nebo nerovnost, ostří se před každým použitím i po něm kontroluje nehtem. Jde o to, že pouze dokonale ostrý nůž může jedním řezem přetrhnout hltan, hrtan, hlavní krční žílu a tepnu, což je jedna z podmínek rituální košer porážky. Židé věří, že je to nehumánnější a nejméně bolestivý způsob zabíjení (nakolik je to pravda, je jiná otázka).

Doufám, že jsem Vám pomohl a že nůž — mimochodem, výraz „břitvomačeta“ se mi moc líbí — nebyl použit k nějakým nekalým účelům. ;-)

Se srdečným pozdravem

Janek Wiewiórski

redaktor

Szacki si mail přečetl několikrát dokola, aniž by si jedenkrát vzpomnul na své osobní problémy. V církevním městě s antisemitskou minulostí měl vést vyšetřování ve věci vraždy veřejně činné ženy, která byla rituálně podřezána jako kráva na židovských jatkách.

Kdosi zaklepal.

To budou teda opravdu jatka, říkal si Szacki a současně se v duchu káral za nepřiliš šťastný výběr slov. Otevřel dveře. Za nimi stála Klára, nahá, jak ji pánbůh stvořil. Podíval se na její nádherné, pevné tělo, podíval se na trčící, mladá prsa, na kaštanové prameny vlasů rozlévající se po šiji. A šťastně a povzbudivě se usmál, aniž by k ní cokoli cítil.

Ale ten úsměv byl upřímný. Prokurátor Teodor Szacki měl případ, a byl z tohoto důvodu velmi šťastný.

kapitola druhá

Čtvrtek 16. dubna 2009

Pro Židy v diaspoře nadchází bohatě slavený poslední den svátku Pesach, pro křesťany pátý den velikonočního oktávu, pro Poláky poslední den státního smutku. Polská armáda slaví Den ženisty, herečka Alina Janowska osmdesáté šesté narozeniny a varšavská burza osmnácté. Ve Włocławku zadrželi městští strážníci kněze v liturgickém oděvu a jeho ministranta. Oba dva byli namol opilí a agresivní. Jak se ukázalo, byli to laikové, kteří sebrali církevní roucha matce jednoho z nich, krejčové. Britská společnost nachází u Poznaně obrovské ložisko zemního plynu a britský tisk uvádí, že nejčastěji hranou písní na pohřbech je *My Way* od Franka Sinatry. Vysoko se umístila i skladba *Highway to Hell* od AC/DC. V odvetných utkáních čtvrtfinále Poháru UEFA vyhrávají a v semifinále svedou bratrovražedné boje ukrajinské kluby Dynamo Kyjev a Šachtar Doněck a německé Werder Brémy a Hamburk. Sandoměř je pobouřena přesunem zelného trhu, který musí uvolnit místo parkovišti u nového stadionu. Její obyvatelé — bez ohledu na rozdílné názory na otázku stěhování tržnice — prožívají společně další chladný den. Teplota nepřekračuje čtrnáct stupňů Celsia, ale aspoň je slunečno, neprší.

Prokurátor Teodor Szacki neměl rád zimu, hloupé případy, nekompetentní advokáty a provinční soudy. Toho rána dostal všechno v koňských dávkách. Podíval se do kalendáře: jaro. Podíval se z okna: jaro. Vzal si na sebe oblek, plášť, přehodil si talár přes ruku a rozhodl se osvěžit procházkou k budově soudu. Už když na Sokolnického ulici klouzal po kočíčích hlavách pokrytých jinovatkou, pochopil, že to byl pitomý nápad. U Opatowské brány přestal cítit uši, u vodojemu prsty, a když konečně zabočil do Kościuszkovy a vstoupil do hnědozelené budovy soudu, musel si několik minut dýchat do zkřehlých dlaní, aby se vůbec vzpamatoval. Severní pól, zatracenej zapadákov, vidrholec, čert aby to vzal.

Budova soudu byla ošklivá. Když se v devadesátých letech stavěla, mohla někomu připadat moderní, ale teď připomínala cikánský palác přestavěný na veřejně prospěšný objekt. Schodiště, chrom, zelený kámen, lomené plochy — budova se nehodila ani k architektuře, která ji obklopovala, ani ke svému účelu. V její zelené barvě bylo něco omluvného, jako by se pokoušela skrýt vlastní ošklivost a splynout se stromy na hřbitově, který se nacházel za ní. Soudní síň důsledně navazovala na styl budovy, při vstupu do místnosti připomínající konferenční sál druhořadé společnosti udeřily člověka do očí jako první zelené vertikální žaluzie.

Když Szacki v taláru usedal na místo vyhrazené prokurátorovi, ještě stále se šklebil a v duchu bědoval nad svým pracovním prostředím. Naproti němu seděli obžalovaný a jeho obhájce. Hubert Huby byl sympatický sedmdesátník. Měl husté, ještě ne úplně šedivé vlasy, brýle s obroučkami z rohoviny a okouzlující, plachý úsměv. Jeho obhájce — nejspíš ex offo — hrůza a děs. Nedopnutý talár, mastné vlasy, nevyčištěné boty, nezastřížený plnovous. Působil dojmem, že smrdí. Stejně jako celej tenhle případ, pomyslel si Szacki, pro nějž bylo dokončení všech případů jeho předchůdce podmínkou k tomu, aby místo v Sandoměři dostal.

Konečně se objevila soudkyně. Kočka, vypadala sice, jako by teprve odmaturovala, ale přelíčení alespoň začalo.

„Pane prokurátore?“ Soudkyně se na něj po vyřízení formalit mile usmála. Ve Varšavě se žádný soudce neusmíval, a pokud ano, tak zlomyslně, když někoho přistihl při neznalosti předpisů.

Teodor Szacki vstal a bezděčně si upravil talár.

„Vážený soude, úřad prokurátora trvá na obžalobě, obžalovaný se přiznal ke všem činům, z nichž byl obviněn, vzhledem k jeho vlastním výpovědím a výpovědím poškozených žen není o jeho vině žádných pochyb. Nechci tento případ protahovat, navrhuji, aby byl obžalovaný uznán vinným z toho, že podvodným jednáním mnohokrát přiměl jiné osoby, aby se podvolily jiné sexuální činnosti, což odpovídá skutkové podstatě trestného činu popsaneho v paragrafu sto devadesát sedm odstavci dvě trestního zákona, a navrhuji uložení trestu odnětí svobody na dobu šesti měsíců, což je, podotýkám, dolní hranice trestní sazby.“

Szacki se posadil, případ byl jasný, přál si jenom, aby to rychle skončilo. Záměrně požádal o nejnižší možný trest, neměl náladu na diskuse. V duchu si neustále přehrával plán výslechu Řehoře Budnika, žongloval s tématy a otázkami, měnil jejich pořadí, snažil se odhadnout, jak bude rozhovor probíhat, připravit se na všechny varianty. Byl si jistý, že ohledně posledního večera stráveného se ženou Budnik lhal. Ale všichni lžou, to z nich ještě nedělá vrahy. Mohl mít milenku, mohli se pohádat, mohli mít tichou domácnost, mohl popíjet s kumpány. Zpět, milenka odpadá. Pokud Sobierajová a Wilczur mluvili pravdu, byl to nejzamilovanější člověk na světě. Zpět, neodpadá vůbec nic, je to maloměstský slepenek a není jasné, kdo a proč mu co vykládá. Wilczur v něm žádnou důvěru nebudí a Sobierajová byla jejich rodinná přítelkyně.

„Pane prokurátore,“ ostrý hlas soudkyně ho vytrhl z letargie. Uvědomil si, že z řeči obhajoby vnímal každé páté slovo.

Vstal.

„Ano, vážený soude?“

„Mohli byste se vyjádřit ke stanovisku obhajoby?“

Do prdele, neměl ponětí, jaké je stanovisko obhajoby. Ve Varšavě se až na výjimečné případy soudce na názor neptal, znuděně vyslechl strany, zmizel, vynesl rozsudek, hotovo, další prosím.

Soudkyně v Sandoměři měla pochopení.

„Aby byl skutek překvalifikován na paragraf dvě stě sedmnáct odstavec jedna?“

Szackému vyskočil před očima obsah paragrafu. Podíval se na obhájce jako na blázna.

„Předpokládám, že to byl žert. Bylo by dobré, pane obhájce, kdybyste se seznámil se základními interpretacemi a judikaturou. Paragraf dvě stě sedmnáct se týká porušení tělesné nedotknutelnosti a v podstatě se používá jen u neškodných rvaček, nebo když dá jeden politik druhému do zubů. Samozřejmě chápu záměr obhajoby, porušení nedotknutelnosti je stíháno na základě soukromé obžaloby a trestní sazba činí maximálně rok. To se opravdu nedá srovnat se sexuálními obtěžováními, za které je stanoven trest od půl roku do osmi let. A právě to prováděl váš klient, pane obhájce.“

Obhájce vstal a vrhl tázavý pohled na soudkyni. Ta přikývla.

„Chtěl bych také připomenout, že téměř všechny poškozené na základě mediace mému klientovi odpustily, což by mělo vést k zastavení stíhání.“

Szacki nečekal na svolení.

„Ještě jednou: prosím, abyste si přečetl zákoník, pane obhájce,“ zavrčel. „Za prvé, slovo ‚téměř‘ má v takovém případě zásadní význam a za druhé, k zastavení stíhání na základě mediace může dojít pouze u trestných činů se sazbou do tří let odnětí svobody. Můžete maximálně požadovat výjimečné zmírnění trestu, který je i tak směšně nízký, když uvážíme, co váš klient prováděl.“

Advokát se usmál a rozhodil rukama v udiveném gestu. Příliš mnoho filmů, příliš málo odborné literatury, okomentoval to Szacki v duchu.

„Ale copak bylo někomu ublíženo? Cítil se někdo nepříjemně? Šlo o lidské věci, o dospělé lidi...“

Szackému se před očima udělalo rudo. Napočítal v duchu do tří, aby se uklidnil. Nabral vzduch do plic, vzpřímil se a podíval se na soudkyni. Ta se zájmem přikývla.

„Pane obhájce, úřad prokurátora žasne nad vaší neznalostí jak právních předpisů, tak dobrých mravů. Připomínám, že obžalovaný